

ГРАД БАЊА ЛУКА
ГРАДОНАЧЕЛНИК
ГРАДСКА УПРАВА
ОДЈЕЉЕЊЕ ЗА ЛОКАЛНИ ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ
И СТРАТЕШКО ПЛАНИРАЊЕ

ИЗВЈЕШТАЈ О РЕАЛИЗАЦИЈИ СТРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА
ГРАДА БАЊА ЛУКА ЗА 2018. ГОДИНУ

Јун, 2019. године

САДРЖАЈ

САЖЕТАК	3
1. УВОД	4
2. СТРАТЕШКИ ЦИЉЕВИ И ПРИОРИТЕТИ РАЗВОЈА	6
2.1. Визија развоја	6
2.2. Стратешки циљеви	6
2.3. Секторски циљеви	6
2.4. Кључни приоритети и фокуси за 2018. годину	12
3. ПРЕГЛЕД РЕАЛИЗАЦИЈЕ СТРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА ЗА 2018. ГОДИНУ	16
3.1. Кључни резултати и остварени напредак по секторима	16
3.2. Остварени резултати у односу на планиране	33
3.3. Вертикална и хоризонтална усклађеност и ниво интегрисаности	38
4. ИНСТИТУЦИОНАЛНИ КАПАЦИТЕТИ ГРАДСКЕ УПРАВЕ И САРАДЊА СА КЉУЧНИМ АКТЕРИМА	39
5. КЉУЧНИ МАКРОЕКОНОМСКИ ПОКАЗАТЕЉИ И УСЛОВИ	40
6. ЗАКЉУЧЦИ И ПРЕПОРУКЕ	43

САЖЕТАК

Планом имплементације и индикативним финансијским оквиром 2018-2020. године, за 2018. годину била је планирана реализација за 144 пројекта и мјера из Стратегије развоја у укупном износу од 51.178.402,00 КМ. У 2018. години, започета је реализација 132 пројекта, односно 92%. Укупна вриједност реализованих активности у оквиру дефинисаних пројекта и мјера је 35.564.251,00 КМ, односно 69%, што се у контексту услова у којима је реализована Стратегија развоја, може оцијенити као успјешно. Од укупно реализованих средстава, из буџетских средстава реализовано је 25.788.210,00 КМ (101%), док је из екстерних извора реализовано 9.776.041,00 КМ (40%). Кључни разлог за нешто нижи ниво реализације екстерних извора финансирања је чињеница да се динамика реализације пројекта, планираних према овим изворима, одвијала нешто спорије у односу на планирану, без већег утицаја градске администрације. Међутим, чињеница да се реализација ових пројекта наставља и у 2019. години, указује да ће се резултати реализованих активности у 2018. години, видјети и у наредном периоду реализације пројекта и мјера из Стратегије развоја.

Најзначајни пројекти реализовани у сектору економског развоја били су инфраструктурно уређење локација за инвестирање у Пословној зони „Рамићи“, реализација финансијских подстицаја за запошљавање и samozapošljavanje, те за развој пољопривреде, као и низ пројекта и мјера с циљем унапређења имиџа Бања Луке као туристичке дестинације. Све наведене активности реализоване су с циљем задржавања и унапређења статуса града са повољним пословним окружењем (поштовање BFC SEE критерија). У сектору друштвеног развоја, приоритети су били обнова и унапређење инфраструктурних капацитета објекта образовних установа, односно вртића, основних и средњих школа, као и њихово опремање у складу са прописаним стандардима и потребама привреде. Кључни пројекти реализовани су с циљем доприноса кандидатури Града за европску престоницу културе 2024. године, као и на увођењу новог концепта у развоју спорта. Посебан значај за грађане имају пројекти реализовани у складу са *Smart City* концептом који доприносе ефикасности градске администрације, њеној видљивости и „отворености“ грађанима. У сектору заштите животне средине и комуналне инфраструктуре, посебан значај имају реализовани пројекти на развоју система јавног водоснабдијевања, али и унапређења осталих комуналних услуга. Увођење *Green City* концепта, могуће је препознати у реализацији неколико пројекта у овом сектору али и у осталим секторима. Посебан искорак учињен је области развоја саобраћајне инфраструктуре, како у градском, тако и у приградском и руралном подручју.

Кроз реализацију пројекта у свим секторима видљива је сарадња између кључних актера за развој, сарадња између градских институција, установа и предузећа, сарадња са вишим нивоима власти, привредницима, друштвено-одговорним компанијама и међународним донаторима. Посебан значај има унапређење сарадње са сектором цивилног друштва и подршка реализацији заједничких пројекта, посебно у области политике развоја културе, јачања социјалне инклузије и осталих друштвених дјелатности.

1. УВОД

Стратегија развоја града Бања Лука у периоду 2018–2027. године (у даљем тексту: Стратегија развоја) усвојена је на 28. сједници Скупштине Града Бања Лука одржаној 26. 12. и 27.12.2018. године, као кључни стратешко-плански документ града Бања Лука, који треба да усмјерава и подстиче будући раст и развој заједнице. Стратегија развоја је израђена као оквир за дефинисање заједничких циљева, подстицање локалних снага, али и као одговор на изазове развоја Града и свеукупног живота у њему. Примјена Методологије за интегрисано планирање локалног развоја (МиПРО), омогућила је интеграцију сектора приликом планирања, усклађеност стратегије интегрисаног развоја са развојним стратегијама и политикама на вишим нивоима власти, али и са другим секторским стратегијама.

Стратегија развоја израђена је од стране радних тијела која је именовао Градоначелник, уз пуно учешће јавног, приватног и сектора цивилног друштва. Израду Стратегије развоја, координирао је Развојни тим Града којим је руководио Градоначелник. Стручну консултантску помоћ Развојном тиму пружио је Развојни тим Уједињених нација (УНДП) у оквиру Пројекта локалног интегрисаног развоја (ЛИР), који представља заједничку иницијативу Европске уније (ЕУ) и УНДП-а.

Сврха документа је да информисе свеукупну јавност и приватни сектор о развојном путу Града, те представља основу за израду детаљних планова и програма у појединим секторима, креира основу за праћење напретка и охрабрује сарадњу и договор у планирању између различитих нивоа власти и друштвено-економских партнера.

Циљ Извјештаја о реализацији Стратегије развоја града за 2018. годину (у даљем тексту: Извјештај) је да на једноставан и јасан начин представи резултате реализације Стратегије развоја у 2018. години, у складу са МиПРО методологијом. Извјештај садржи информације о реализацији кључних пројеката и мјера у оквиру сектора економског и друштвеног развоја, као и сектора развоја заштите животне средине и комуналне инфраструктуре. Саставни дио овог Извјештаја су и закључци и препоруке који треба да мотивишу све битне актере на што активнији допринос будућој реализацији стратешких и секторских циљева развоја Града Бања Лука, посебно у контексту доношења одлука о приоритетима у наредним годинама.

Саставни дио Стратегије развоја представља трогодишњи План имплементације и индикативни финансијски оквир у периоду 2018-2020. године кога чини 207 пројеката и мјера у оквиру сва три сектора развоја. Највећи број пројеката/мјера планираних за имплементацију у првом трогодишњем периоду припада друштвеном сектору - 87, док су за сектор заштите животне средине планирана 64, а за сектор економског развоја 56 пројеката/мјера.

У фокусу Извјештаја је реализација планираних пројеката и мјера у 2018. години и ово је први извјештај о реализацији Стратегије развоја од њеног усвајања. За припрему Извјештаја, као и учествовање у припреми и изради стратешких развојних докумената града Бања Лука и праћење њихове реализације, у оквиру Градске управе, задужено је Одјељење за локални економски развој и стратешко планирање.

Дефинисани институционални оквир у процесу праћења реализације Стратегије чине Градоначелник и Скупштина града, те Одбор за праћење провођења Стратегије развоја града (у даљем тексту: Одбор). Одбор је именован Одлуком о образовању повременог радног тијела Одбора за праћење провођења Стратегије развоја града Бања Луке у периоду 2018-2027. године, коју је Скупштине града усвојила у децембру 2018. године. Одбор чине: четири представника Градске управе, пет одборника Скупштине града и представник привредног сектора. Задатак Одбора је да, у сарадњи са организационим јединицама Градске управе Града, прати поступак провођења Стратегије у периоду од 2018-2027. године. Планирано је да Одбор врши функцију координације између интереса локалне заједнице, извршне власти и имплементатора пројеката и мјера.

Извјештај је припремљен на основу информација прикупљених од стране организационих јединица Градске управе Града Бања Лука, те институција, установа и предузећа Града Бања Лука одговорних за реализацију и праћење реализације пројеката и мјера. На основу прикупљених и систематизованих података, извршена је анализа и вредновање процеса реализације Стратегије развоја за 2018. годину. Помоћу секторских исхода и индикатора, прати се допринос реализације пројеката и мјера реализацији секторских циљева, док макроекономски показатељи омогућавају праћење трендова и поређење Града Бања Лука са трендовима на нивоу ентитета.

2. СТРАТЕШКИ ЦИЉЕВИ И ПРИОРИТЕТИ РАЗВОЈА

2.1. Визија развоја

Стратегијом развоја утврђена је следећа визија развоја Града Бања Лука:

Бања Лука – главни град, регионални центар, модеран, европски град.

***Business Friendly, Smart City, Green City* – средина са повољним амбијентом за пословање, град савремених технологија и зеленила.**

Град са перспективом развоја, град активних грађана, економски развијен, инфраструктурно и комунално повезан изнутра и извана, са богатим културним, спортским и туристичким садржајима, угодан за живот, са здравом и заштићеном животном средином.

2.2. Стратешки циљеви

Стратешки циљеви произилазе из визије и стратешких фокуса и представљају трансформацију и конкретизацију визије. Они представљају главне правце достизања визије и изражавају крајње резултате који се намјеравају постићи до краја планског периода. План интегрисаног одрживог развоја Града Бања Лука, заснива се на реализацији четири стратешка циља:

- Стратешки циљ 1: Град са повољним пословним окружењем, јаком и конкурентном привредом и растом домаћих и страних инвестиција.
- Стратешки циљ 2: Модерна, урбана средина, заснована на *Smart City* концепту, угодна за живот свих грађана.
- Стратешки циљ 3: Еколошки одржива, комунално опремљена, енергетски ефикасна и безбједна средина - *Green City*.
- Стратешки циљ 4: Препознатљив регионални, образовни, здравствени, културни, спортски и центар унапређене социјалне инклузије.

2.3. Секторски циљеви

Интегрисани развој Града Бања Лука реализује се кроз три сектора: сектор економског развоја, сектор друштвеног развоја и сектор заштите животне средине и комуналне инфраструктуре. Секторски планови и дефинисани секторски циљеви планирани су за први петогодишњи период реализације Стратегије развоја, односно до краја 2022. године. Економски сектор, обухвата пројекте и мјере који се у највећој мјери односе на реализацију првог стратешког циља развоја. Друштвени сектор обухвата пројекте и мјере који се односе на други и четврти стратешки циљ развоја. Сектор заштите животне средине и комуналне инфраструктуре обухвата пројекте који се односе на трећи стратешки циљ развоја. У оквиру ових сектора, дефинисани су циљеви секторских политика.

Економски развој

Секторски план економског развоја реализује се кроз програме, пројекте и мјере груписане око четири логички интегрисана секторска циља, који заједно доприносе остварењу првог стратешког циља. У наставку је дат преглед секторских циљева са очекиваним исходима и индикаторима до краја 2022. године:

Секторски циљ	Очекивани исход	Индикатор
Секторски циљ 1.1. До краја 2022.г. унапређено пословно окружење и развијене нове и постојеће зоне за веће инвестирање	- Исход 1: До краја 2022. најмање 9 парцела у 3 зоне спремно за долазак инвеститора. - Исход 2: До краја 2022. стављене у функцију најмање 2 зоне за инвестирање - Исход 3: До краја 2022. године привучено најмање 5 нових инвеститора у односу на 2017. годину - Исход 4: До краја 2022. године привучено 20% више вриједности инвестиција у односу на 2017. годину	- Број припремљених и Број припремљених и опремљених зона за инвестирање у функцији на подручју Града - Број парцела са рјешеним имовинским статусом у оквиру зона за инвестирање - Број и вриједност реализованих инвестиција у пословним зонама града
Секторски циљ 1.2: До краја 2022. године, повећана конкурентност МСП и предузетништва	- Исход 1: До краја 2022. године повећан број МСП на 1000 становника за 10% у односу на 2017. - Исход 2: До краја 2022. године повећан број предузетника на 1000 становника за 5% у односу на 2017. - Исход 3: До краја 2022. године повећан извоз за 20% у односу на 2017. - Исход 4: До краја 2022. године, број запослених увећан за најмање 15% у односу на 2017.	- Број МСП - Број предузетника - Висина извоза по годинама - Број запослених
Секторски циљ 1.3 Развој пољопривреде до краја 2022. године	- Исход 1: До краја 2022. повећан број регистрованих пољопривредних газдинстава за 10% у односу на 2017. - Исход 2: До краја 2022. године повећани капацитети за складиштење, хлађење и сушење за најмање 20% у односу на 2017. - Исход 3: До краја 2022. године, повећан приход од пољопривреде (сточарство, воћарство и повртларство) за 10% у односу на 2017. - Исход 4: Органска пластеничка производња повећана за 30% у односу на 2017. годину	- Број пољопривредних газдинстава - Капацитети складишта за пољопривредне производе (у тонама), Капацитети хладњача (у тонама), Капацитети сушара (у тонама) - Висина прихода од пољопривреде (сточарство, воћарство, повртларство) и пласмана на домаћем и страном тржишту - Количина органских производа произведених у пластеницима
Секторски циљ 1.4 Развој туризма до краја 2022. године	- Исход 1: До краја 2022. године повећан број лежајева за 25% у односу на 2017. годину - Исход 2: До краја 2022. године повећан број ноћења туриста за 30% у односу на 2017. годину - Исход 3: До краја 2022. године повећан приход од боравишне таксе за 35% у односу на 2017. годину	- Број лежајева у приватном и хотелском смјештају - Број ноћења туриста - Приход од боравишне таксе

Друштвени развој

Секторски план друштвеног развоја реализује се кроз програме, пројекте и мјере груписане око седам логички интегрисаних секторских циљева, који заједно доприносе остварењу другог (два секторска циља) и четвртог (пет секторских циљева) стратешког циља. У наставку је дат преглед секторских циљева са очекиваним исходима и индикаторима до краја 2022. године:

Секторски циљ	Очекивани исход	Индикатор
Секторски циљ 2.1 До краја 2022. унапређена ефикасност Градске управе	- Исход 1: До краја 2022. године дигитализовано најмање 30% услуга за грађане и приватни сектор - Исход 2: До краја 2022. године уведено најмање 10 нових е-услуга за грађане - Исход 3: До краја 2022. године, најмање 20% грађана редовно користи електронске услуге за грађане, које се нуде у јавним просторима. - Исход 4: До краја 2022. године 50% више грађана из дијаспоре користи електронске услуге Градске управе - Исход 5: До краја 2022. године, унапређено или уведено најмање 5 нових финансијских механизма - Исход 6: До краја 2022. г. реализовано најмање 10 пројеката у сарадњи са домаћим и страним организацијама/институцијама и приватним сектором - Исход 7: До краја 2022. године, проценат наплате пореза на непокретности увећан за најмање 15% у односу на 2017. годину - Исход 8: До краја 2022. године, 15% територије Града покривено Урбанистичким планом Града - Исход 9: До краја 2022. године, смањени трошкови јавне расвјете за 20% у односу на 2017. годину	- Број дигитализованих услуга - Број нових е-услуга - Број корисника е-услуга ГУ из дијаспоре - Број уведених финансијских механизма - Висина средстава добијених кроз пројекте - Број реализованих пројеката у сарадњи са домаћим и страним организацијама/институцијама и приватним сектором
Секторски циљ 2.2 Дигитална трансформација града кроз изградњу паметне инфраструктуре до краја 2022. године	- Исход 1: До краја 2022. године, најмање 20% грађана редовно користи електронске услуге за грађане које се нуде у јавним просторима. - Исход 2: До краја 2022. године, модернизован саобраћајни систем и уведене ефикасније услуге уз помоћ „паметних“ рјешења на најмање 10 локација у граду - Исход 3: До краја 2022. године уведено и користи се најмање пет електронских и енергетски ефикасних услуга за грађане. - Исход 4: До краја 2022. године, задовољство грађана „паметним“ услугама повећано за 30% у односу на 2018. годину	- Број корисника електронских услуга за грађане. - Број аутобуских стајалишта са електронским информацијама - Број уведених smart услуга - Анкета задовољства грађана паметним услугама
Секторски циљ	Очекивани исход	Индикатор
Секторски циљ 4.1 До краја 2022.г. унапређен квалитет и доступност образовања	- Исход 1: До краја 2022.г најмање 50% дјеце предшколског узраста обухваћено програмима предшколског образовања и васпитања. - Исход 2: До краја 2022. побољшани услови и доступност образовања у најмање 34 објекта предшколских, школских и средњошколских установа у односу на 2017. годину - Исход 3: До краја 2022.г сва дјеца са потешкоћама у развоју остварују своје право на образовање у	- Број дјеце предшколског узраста обухваћено предшколским образовањем и васпитањем; - Број реконструисаних и изграђених објеката образовних установа - Број објеката образовних

Секторски циљ	Очекивани исход	Индикатор
	њиховом најбољем интересу и у складу са својим способностима - Исход 4: До краја 2022.г просјечна оцјена успјешности ученика основних и средњих школа увећана за 10% у односу на 2017. - Исход 5: До краја 2022.г број волонтера увећан за 10% у односу на 2017.	установа у којима је - Обновљена или купљена нова опрема - Број ученика у образовним установама - Број ученика обухваћених инклузивним образовањем - Просјечна оцјена успјешности ученика основних и средњих школа - Број волонтера
Секторски циљ 4.2 До краја 2022.г. унапријеђена здравствена и социјална заштита грађана	- Исход 1: До краја 2022.г буџетска издвајања за услуге социјалне заштите увећане за најмање 5% у односу на 2017. - Исход 2: До краја 2022.г број корисника ванинституционалних услуга социјалне заштите увећан за 10% у односу на 2017. - Исход 3: До краја 2022.г број корисника институционалног смјештаја у установама социјалне заштите смањен за 10% у односу на 2017. - Исход 4: До краја 2022.г број обољелих од хроничних незаразних болести смањен за 5% у односу на 2017. - Исход 5: До краја 2022.г фонд намјењен непрофитном социјалном становању увећан за 200 стамбених јединица у односу на 2017. - Исход 6: До краја 2022.г број социјално укључених грађана из рањивих и маргинализованих група кроз сарадњу јавног, приватног и сектора цивилног друштва повећан за 20% у односу на 2017.	- Висина буџетских издвајања за социјалну заштиту - Број корисника ванинституционалних услуга социјалне заштите - Број корисника институционалног смјештаја у установама социјалне заштите - Број обољелих од хроничних незаразних болести - Број породица које користе услуге социјалног становања - Број укључених грађана из рањивих и маргинализованих група у пројекте који се споровде у сарадњи јавног, цивилног и приватног сектора
Секторски циљ 4.3 До краја 2022.г. унапређени културни садржаји Града	- Исход 1: До краја 2022.г број посјетилаца културних програма увећан за 30% у односу на 2017. - Исход 2: До краја 2022.г буџетска издвајања за културну политику увећана за 5% у односу на 2017. - Исход 3: До краја 2022., повећан приход у области културе за 30% у односу на 2017. - Исход 4: До краја 2022.г приходи установа културе увећани два пута у односу на 2017.г као директна последица унапређења институционалних, организационих и капацитета људских ресурса у области културе. - Исход 5: До краја 2022. године повећана апсорпција средства обезбијеђених из републичког буџета и међународних извора за 20% у односу на 2017. годину као резултат унапређења сарадње јавног, приватног и цивилног сектор	- Број посјетилаца културних програма - Буџетска издвајања за културну политику - Број и садржај културних програма - Приходи установа културе - Висина прихода од културних манифестација по установама

Секторски циљ	Очекивани исход	Индикатор
Секторски циљ 4.4 До краја 2022.г. унапређени спортски садржаји и доступност спорта на подручју Града	- Исход 1: До краја 2022. г повећан број дјеце укључене у спортске активности за 30% у односу на 2017. - Исход 2: До краја 2022. г повећан број отворених и затворених спортских објеката за 20% - Исход 3: До краја 2022.г повећан број освојених награда на домаћим и међународним спортским такмичењима за 15% у односу на 2017.	- Број дјеце укључене у спорстке активности - Број спортских објеката - Број освојених медаља и других спортских признања од стране професионалних спортских организација
Секторски циљ 4.5 До краја 2022.г, осигуран висок степен безбједности грађана	- Исход 1: До краја 2022.г смањена стопа извршених кривичних дијела општег криминалитета за 5% у односу на 2017. - Исход 2: До краја 2022. године, смањена стопа страдалих и повријеђених лица у саобраћајним незгодама за 10% у односу на 2017. - Исход 3: До краја 2022. године смањен просјечан број страдалих и повријеђених особа од опасности и незгода за најмање 10% у односу на 2017. годину	- Број криминалних радњи - Број страдалих и повријеђених у саобраћајним несрећама - Број повријеђених од уједа паса, због препрека на улици, у школама, итд.

Заштита животне средине и комунална инфраструктура

Сектор заштите животне средине и комуналне инфраструктуре обухвата пројекте и мјере који се односе на трећи стратешки циљ развоја. У наставку је дат преглед секторских циљева са очекиваним исходима и индикаторима до краја 2022. године:

Секторски циљ	Очекивани исход	Индикатор
Секторски циљ. 3.1 До краја 2022., унапређен <i>Green City</i> концепт у граду Бања Лука	Исход 1: До краја 2022. године задовољство становништва радом Градске управе у области заштите животне средине повећано за 20% у односу на 2018.	Задовољство грађана услугама (мјерено анкетом)
Секторски циљ 3.2 Унапређен систем интегралног управљања отпадом до краја 2022. године	- Исход 1: До краја 2022. године задовољство становништва услугама управљања отпадом веће за 20% у односу на 2018. - Исход 2: До краја 2022. године 10% више становништва обухваћено системом интегралног прикупљања отпада у односу на 2017. - Исход 3: До краја 2022. године количине мијешаног комуналног отпада за финално одлагање мање за 15% у односу на 2017. - Исход 4: До краја 2022. године најмање 5% комуналног отпада се рециклира. - Исход 5: До краја 2022. године 25% домаћинстава, пословних субјеката, образовних институција учествује у селективном прикупљању отпада.	- Задовољство грађана услугама (мјерено анкетом) - Број становника покривен услугом интегралног прикупљања отпада; - Количина мијешаног комуналног отпада депонованог на депонији; - Количина селективно прикупљеног отпада пласираног на даљу обраду/рециклажу; - Број домаћинстава, пословних субјеката и образовних институција који учествују у

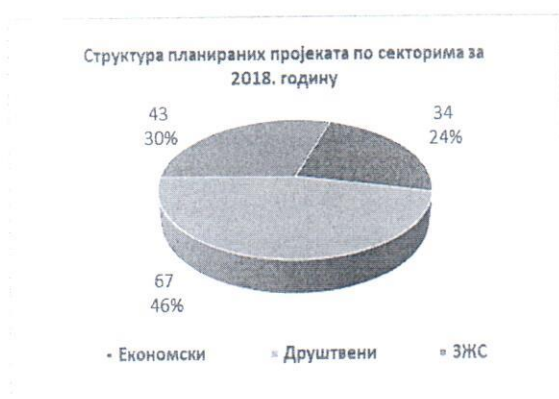
Секторски циљ	Очекивани исход	Индикатор
		селективном прикупљању отпада.
Секторски циљ 3.3 Побољшан јавни систем водоснабдијевања, систем сакупљања, одвођења и третмана комуналних отпадних вода и квалитета вода до краја 2022. године	- Исход 1: До краја 2022. године задовољство становништва услугама водоснабдијевања повећано за 20% у односу на 2018. - Исход 2: До краја 2022.г. израђена инвестиционо-техничка документација за водоводне системе у руралном подручју - Исход 3: До краја 2022. године задовољство становништва услугама одводње отпадних вода повећано за 20% у односу на 2018. - Исход 4: До краја 2022.г. изграђена канализациона мрежа у 5 градских насеља.	- Број корисника (домаћинства и привредни субјекти) прикључених на водоводну мрежу; - Задовољство грађана услугама водоводног система; - Инвестиционо-техничка документације за водоводне системе у руралном подручју - Број корисника (домаћинства и привредни субјекти) прикључен на канализациону мрежу; - Задовољство грађана услугама канализационог система.
Секторски циљ 3.4 До краја 2022.г. побољшан квалитет ваздуха и енергетска ефикасност	- Исход 1: До краја 2022. г. параметри квалитета ваздуха – прашина, SO₂, NO₂ и CO мањи за 5% у односу на 2017. - Исход 2: До краја 2022. године смањена емисија CO₂/становнику за 10% у односу на 2017. - Исход 3: До краја 2022. смањена финална потрошња енергије за 5% у односу на 2017.	- Параметри квалитет ваздуха - Емисија CO₂ по глави становника - Количина потрошене електричне енергије (у kWh) - Количина произведене енергије из обновљивих извора (у kWh)
Секторски циљ 3.5 До краја 2022., унапређена саобраћајна инфраструктура на подручју Града	- Исход 1: До краја 2022. године, задовољство становништва саобраћајном инфраструктуром повећано за 20% у односу на 2018. - Исход 2: До краја 2022. године, параметри урбане мобилности повећани за 20% у односу на 2017.	- Број км нових саобраћајница и реконструисаних саобраћајница - Број кружних раскрсница - Број км пјешачких и бициклистичких стаза - Број мостова
Секторски циљ 3.6 Заштићено природно наслеђе, унапређено стање парковских и зелених површина до краја 2022. године	- Исход 1: До краја 2022. године површина територије Града под заштитом већа за 5% у односу на 2017. - Исход 2: До краја 2022. године унапријеђен систем заштите флоре, фауне и станишта - Исход 3: До краја 2022. године задовољство грађана уређењем јавних/парковских/зелених површина повећано за 30% у односу на 2017.	- Површина територије Града под заштитом - Број идентификованих врста флоре и фауне, те категоризованих станишта сходно Habitat директиви, Флори Европе, Фауни Европе, EURO-MED data base, итд.

Секторски циљ	Очекивани исход	Индикатор
		Површина под парковским/зеленим површинама која је уређена.
Секторски циљ 3.7 Побољшан систем заштите од поплава, земљотреса, пожара и других непогода до краја 2022. године	- Исход 1: До краја 2022. године, број становника и правних лица под ризиком од поплава смањен за 30% у односу на 2017. - Исход 2: Задовољство грађана комуникацијом и акцијама спасавања у случајевима елементарних непогода повећано за 30% у односу на 2018. годину.	- Број становника и правних лица под ризиком од поплава - Задовољство грађана мјерено анкетом.

2.4. Кључни приоритети и фокуси за 2018. годину

Приликом процеса израде Стратегије развоја, водило се рачуна да кроз се примјену методологије и детаљну анализу, обезбједи наставак раније започетих вишегодишњих пројеката и мјера, као и њихово усклађивање са новим стратешким и секторским циљевима. Имајући у виду да је 2018. година прва година реализације Стратегије развоја, Планом имплементације и индикативним финансијским оквиром 2018-2020. године, за 2018. годину, била је планирана реализација активности у оквиру 144 пројекта и мјере из Стратегије развоја.

Највећи број пројеката и мјера, планиран је у оквиру друштвеног сектора – 67 у којем су интегрисана два стратешка циља, у економском сектору су планирана 34 пројекта/мјере, а у сектору заштите животне средине и комуналне инфраструктуре 43 пројекта/мјере (Графикон 1.). За реализацију ових пројеката, Планом имплементације за 2018. годину било је планирано 51.178.402,00 КМ, од чега 5.488.400,00 КМ за сектор економског развоја (11%), 21.671.000,00 КМ за сектор друштвеног развоја (42%) и 24.019.002,00 КМ за сектор заштите животне средине и комуналне инфраструктуре (47%) (Графикон 2.).

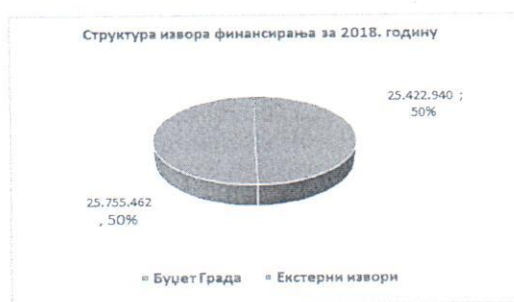
Графикон 1.

Графикон 2.

Приликом планирања реализације пројеката за 2018. годину, значајан удио имају финансијска средства која су планирана да буду обезбијеђена из екстерних извора. Екстерни извори финансирања пројеката, у методолошком смислу, подразумевају кредитна средства, средства и трансфере виших нивоа власти – средства Владе Републике Српске и републичких јавних предузећа, донаторска средства, средства приватних инвеститора, сарадњу кроз моделе јавно-приватног партнерства, сарадњу са друштвено-одговорним компанијама и др..

Према изворима финансирања, за 2018. годину, реализација пројеката и мјера из Стратегије развоја планирана је у приближно једнаким износима, и то из средстава Буџета Града око 25.422.940,00 КМ и екстерних извора око 25.755.462,00 КМ (Графикон 3.).

Графикон 3.

У сектору економског развоја, за 2018. годину, планирано је да се најзначајнији пројекти и мјере реализују с циљем испуњавања критерија и задржавања BFC SEE стандарда тј. одржавања статуса града са повољним пословним окружењем. С тим у вези, за мјере из овог програма и унапређење сарадње са инвеститорима (М.1.1.1.4., М.1.1.1.5., М1.1.1.6. и М.1.1.1.7.), планирано је издвајање око 50.000,00 КМ. У складу са секторским приоритетима, најзначајнија средства планирана су за пројекте: П.1.1.2.3. Инфраструктурно уређење локација за инвестирање - 693.000,00 КМ (за инфраструктурно уређење постојеће Пословне зоне „Рамићи“ и уређење нове пословне зоне „Јелшинград“), М.1.2.2.1. Подршка запошљавању и samozапошљавању кроз финансијске подстицаје – 920.000,00 КМ; М.1.2.2.2. Успостављање локалних партнерстава за запошљавање – 500.000,00 КМ; М.1.3.1.1. Оснаживање Центра за развој пољопривреде и села – 164.000,00 КМ; М.1.3.2.2. Подстицаји за развој пољопривредне производње – 900.000,00 КМ; М.1.4.1.4. Међународна конференција туризма и инвестиција – 75.000,00 КМ; М. 1.4.1.6. Јачање промотивних активности у земљи и иностранству у циљу креирања имиџа Града као туристичке дестинације – 120.000,00 КМ и П.1.4.2.4. Уређење комплекса Бањ Брдо – 80.000,00 КМ.

За развој друштвеног сектора, планирана су средства за реализацију пројеката и мјера кључних за обезбјеђење угодног живота свих грађана, односно омогућавање једнаких шанси, без обзира на различитости у годинама, старости и/или интересовањима или живот у урбаном или руралном подручју града. Секторски приоритети су дефинисани тако да сагледавају потребе младих, старих и рањивих група у друштву, као и свих оних који долазе у Бања Луку као инвеститори, посјетиоци, студенти или рекреативци. Међу

најзначајним пројектима и мјерама су сљедећи: П.4.1.1.1. Реконструкција и адаптација постојећих и изградња нових објеката предшколских установа – 565.000,00 КМ; П.4.1.1.2. Унапређени капацитети основних школа у градском, приградском и руралном подручју – 2.000.000,00 КМ; М.4.1.2.2. Стипендирање ученика и студената – 1.454.000,00 КМ; П.4.2.1.3. Опремање Дома здравља у складу са стандардима пружања здравствених услуга – 340.000,00 КМ; П. 4.2.2.8. Унапређење партнерства и сарадње у заједници од значаја за унапређење социјалне заштите грађана – 200.000,00 КМ; П.4.3.1.4. Кандидатура Града за Европску престоницу културе – 200.000,00 КМ; П.4.3.2.1. Ревитализација Културног центра „Бански двор“ – 2.500.000,00 КМ; М.4.4.1.2. Финансирање спорта у складу са важећим прописима – 1.321.500,00 КМ и др. Планиран је и низ пројеката и мјера који се тичу очувања породице, бриге о старима и особама са инвалидитетом, као и побољшање услуга за грађане у складу са *Smart City* концептом.

У циљу стварања модерне, урбане средине, угодне за живот свих грађана и реализације другог стратешког циља, планирани су пројекти: П.2.1.3.1. Укључивање Града на тржиште капитала – 500.000,00 КМ; М.2.1.3.4. Планирање средства за подршку пројектима одобреним од стране међународних организација/институција – 540.000,00 КМ; П.2.1.4.1. Израда Урбанистичког плана – 125.000,00 ; М.2.2.1.5. Примјена и даља надоградња система „Грађанска патрола“ – 2.000,00 КМ; П.2.2.3.3. Постављање јавних пуњача за електрична возила – 40.000,00 КМ; П.2.2.2.6. Увођење *Bike Sharing* система на подручју града – 80.000,00 КМ и др..

У сектору заштите животне средине и развоја комуналне инфраструктуре, планирана су значајна улагања у области саобраћајне и комуналне инфраструктуре. У фокусу развоја комуналне инфраструктуре су пројекти улагања у систем водоснабдијевања на подручју Града и то: П.3.3.1.2. Изградња примарних цјевовода – 1.400.000,00 КМ; П.3.3.1.3. Изградња и реконструкција секундарне водоводне мреже – 1.300.000,00 КМ; П.3.3.1.4. Изградња нових и проширење постојећих резервоара – 1.000.000,00 КМ. У области унапређена енергетске ефикасности на подручју града, планиран је пројекат П.3.4.2.3. Енергетски ефикасна обнова постојећих и изградња нових јавних објеката према принципима ЕЕ – 200.000,00 КМ. Од изузетног стратешког значаја, у дијелу развоја саобраћајне инфраструктуре планирани су пројекти изградње новог моста на локацији некадашњег Зеленог моста - П.3.5.1.4. Изградња мостова – 2.500.000,00 КМ, П.3.5.1.3. Изградња Источног транзита – 1.300.000,00 КМ, те П.3.5.1.6. Изградња кружних раскрсница на територији града – 1.430.000,00 КМ. У сегменту унапређења система превентивног дјеловања и припрема за ефикасно реаговање у условима природних и других непогода, планирани су пројекти П.3.7.1.3. Главни пројекат уређења водног режима корита ријеке Врбас кроз урбано подручје града – 1.000.000,00 КМ; М.3.7.1.4. Регулација осталих водотокова на подручју града – 500.000,00 КМ; П.3.7.2.3. Изградња монтажано-демонтажног објекта намјене магацински простор и центра за обуку цивилне заштите 369.000,00 КМ, те П.3.7.1.10. Опремање и обучавање припадника ПТВЈ – 1.098.000,00 КМ.

На основу претходних података, може се уочити да су планирани пројекти и средства за њихову реализацију у сектору друштвеног развоја и сектору заштите животне средине и комуналне инфраструктуре, планирана у већем обиму у односу на сектор економског развоја. Дефинисање приоритета усмјерених ка инфраструктурном развоју указује на

развојну компоненту и дугорочну опредјељеност ка стварању амбијента угодног за живот свих грађана, равномјерног развоја урбаног и руралног подручја, те постизање инфраструктурне и комуналне повезаности Града изнутра и извана.

Приликом дефинисања приоритета, посебно значајну улогу имале су активности у оквиру пројеката и мјера попут креирања имиџа Града као туристичке дестинације или кандидатуре Града за Европску пријестоницу културе. Значајне су и планиране мјере Градске управе усмјерене ка модернизацији процеса рада градске администрације и унапређења услуга за грађане и инвеститоре, те јачање сарадње са цивилним сектором, што показује дугорочну опредјељеност за интегрисан развој у функцији грађана, инвеститора и посјетилаца.

3. ПРЕГЛЕД РЕАЛИЗАЦИЈЕ СТРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА ЗА 2018. ГОДИНУ

3.1. Кључни резултати и остварени напредак по секторима

На основу прикупљених података добијених од стране носилаца имплементације пројеката и њихове обраде, у овом извјештајном периоду, већ је могуће препознати активности у оквиру реализованих пројеката и мјера које доприносе реализацији нових стратешких циљева развоја. У наставку је дат преглед реализације најзначајних пројектних активности и мјера по секторима и секторским циљевима на основу дефинисаних очекиваних секторских исхода и индикатора.

Сектор економског развоја

У сектору економског развоја, дефинисана су четири секторска циља до краја 2022. године, која су међусобно интегрисана и чине цјелину која у највећој мјери доприноси реализацији првог стратешког циља.

У оквиру *СЕЦ 1.1. – Унапређено пословно окружење и развијене нове и постојеће зоне за веће инвестирање*, за 2018. годину, планом је предвиђена припрема двије нове парцеле за долазак инвеститора, долазак и привлачење најмање три нова инвеститора у постојећим пословним зонама, те вриједност инвестиција у постојећој пословној зони „Рамићи“ од око 14.000.000,00 КМ. Најзначајнији реализовани пројекти и мјере доприносе Програму унапређења повољног пословног окружења и повећању конкурентности града као повољне локације за инвестирање у складу са BFC SEE критеријумима. Направљен је План рада са инвеститорима у 2018. години, у складу са праксом која је уведена почетком 2017. године и настављен плански приступ у раду са инвеститорима. У сарадњи са Међународном финансијском корпорацијом, чланицом Групаације Свјетске банке, континуирано су реализоване едукације запослених у Центру за инвеститоре о припреми и реализацији циљане кампање привлачења потенцијалних инвеститора (*eng. outreach*), као и о непосредној вези проактивне постинвестиционе подршке постојећим инвеститорима (*eng. aftercare*). Настављене су активности на прикупљању и ажурирању информација о инвестиционим потенцијалима и локацијама за инвестирање на територији града, у складу са упитима потенцијалних инвеститора, израда инвестиционог профила града Бање Луке, те промоција Града као повољне локације за инвестирање и поузданог пословног партнера. У 2018. години, на територији града Бање Луке забиљежено је: 11 инвеститора (потенцијалних, постојећих) који су се обратили градској администрацији; 8 инвеститора који су наставили контакт с градском администрацијом; 3 инвеститора који су донијела одлуку о инвестицији; 7 реализованих инвестиција; 8 инвестиција у току. На групу пројеката и мјера из програма повећања конкурентности града као повољне локације за инвестирање утрошено је 37.800,00 КМ при чему треба имати у виду да се значајан дио активности реализује кроз стручни рад градске администрације у области локалног економског развоја.

Развој пословних зона и управљање зонама за инвестирање на подручју града у 2018. реализован је примарно кроз пројекат *П.1.1.2.3. Инфраструктурно уређење локација за инвестирање* - на локацији Пословне зоне "Рамићи - Бања Лука" реализоване су следеће

активности: извршени грађевински радови на уклањању објекта „Регенерације и неутрализације“, на грађевинској парцели означеној као к. ч. бр. 1283/36 К. О. Рамићи, укупна вриједност уговора, број: 12-Г-3897/18, износи 80.683,20 КМ, а све у складу са Рјешењем о уклањању, број: 15.03-360-35/18 од 31.05.2018. године; одабран извођач радова за извођење радова на регулацији потока Глоговац од магистралног пута М-4 до уливне грађевине, укупна вриједност уговора је 61.062,30 КМ (са ПДВ-ом); радови ће започети када се побољшају временски услови. На локацији Пословне зоне "Јелшинград" реализоване су следеће активности: одабран је извођач за извођење радова на уређењу грађевинског земљишта за нову пословну зону на локацији код Јелшинграда, укупна вриједност уговора је 79.560,00 КМ (са ПДВ-ом); радови ће започети када се побољшају временски услови. Укупна вриједност реализованих средстава је 231.637,00 КМ. Значајна активности реализоване су у оквиру пројекта *П.1.1.2.5. Успостављање развојно-едукативног центра* - постојећи просторни ресурси управне зграде у Пословној зони "Рамићи - Бања Лука", су стављени на располагање образовним институцијама и организацијама, у циљу унапређења наставног процеса, практичне наставе и организовања едукативних радионица/тренинга који би унаприједили компетенције радне снаге на подручју Града у складу са потребама привреде. Додијељени су пословни простори под посебним условима: у „управној згради“, површина пословног простора је 83,68 m², закупца је ЈУ „Школа ученика у привреди“ Бања Лука (подршка града Бање Луке у реализацији пројекта Јачање локалног партнерства за унапређење тржишта рада и повећања запослености) и у „управној згради“, за закупца ЈУ „Шумарски факултет“ Универзитета у Бањој Луци, површина пословног простора око 120 m² (подршка Града Бање Луке у успостављању Центра за практичну обуку одраслих у области прераде дрвета и развој Института за шумарство и прераду дрвета, као подорганizacione јединице факултета).

У односу на очекиване секторске исходе, реализована је једна нова локација за инвестирање у постојећој пословној зони, 3 нова инвеститора и око 14.200.000,00 КМ реализованих инвестиција у пословној зони. Активности на планираном пројекту рјешавања имовинско-правних односа на локацијама за инвестирање су пролонгиране.

У оквиру *СЕЦ 1.2. – Повећана конкурентност МСП и предузетништва*, за 2018. годину, опрезно је планиран је раст МСП и предузетника на 1000 становника од око 2%, раст извоза по годишњој стопи од 4%, те раст броја запослених од око 2.5%.

Најзначајније активности реализоване су у оквиру *М.1.2.2.1. Подршка запошљавању и samozapoшљавању кроз финансијске подстицаје* гдје су у складу с Одлуком о додјели подстицајних средстава број: 12-Г-3629/18 од 03.09.2018. године, у 2018. години, одобрена укупна средства у износу од 1.014.800,00 КМ, којима је предвиђено запошљавање 309 нових радника, у оквиру којих је 47 новорегистрованих предузетника. У оквиру укупних средстава за samozapoшљавање незапослених лица одобрена су средства у висини од 238.000,00 КМ, а за повећање продуктивности и конкурентности привредника одобрена су средства у износу од 776.800,00 КМ, додијељена кроз три врсте подстицаја (суфинансирање дијела трошкова набавке основних средстава - 576.900,00 КМ (42 корисника); подстицајна средства за преквалификацију радника - 99.900,00 КМ (8 корисника); подстицајна средства за суфинансирање набавке опреме за опремање кабинета за практичну наставу средњих стручних школа - 100.000,00 КМ (6 школа). Град и ресорно Одјелење за привреду су у сарадњи са Савјестом за економска питања и развој препознали

потребу за подршком средњим стручним школама на подручју града у набавци опреме за практичну наставу и од 2018. године, уведена је и нова мјера кроз коју је подржано укупно 6 школа. Градска развојна агенција Бања Лука, реализовала је активности у оквиру *M.1.2.2.2. Успостављање локалних партнерстава за запошљавање* које су обухватале редовну комуникацију са потенцијалним партнерима из неколико сектора (образовне институције, приватне фирме, Завод за запошљавање и др.; иницирање рада партнерстава; имплементирани су пројекти у секторима: метал (Програм Прилика Плус), кожа/обућа и текстил (програм прилика Плус и ИЛО), угоститељство (Програм Прилика Плус), пољопривреда (УСАИД); имплементирани су пројекти YEP инкубатор и The way Forward. Реализована вриједност ове мјере кроз партнерства је 591.791,41 КМ, при чему је 506.790,70 КМ реализовано из екстерних извора кроз реализоване пројекте. Градска развојна агенција је континуирано реализовала радионице за МСП и предузетнике на подручју града, као и активности у оквиру *П.1.2.4.1. Унапређење конкурентности предузећа кроз кластеризацију - подршка постојећим и развој нових кластера* - управљање и администрирање "Интерним револвинг фондом Дрво Кластера", који располаже са 100.000,00 КМ, а намијенjen је члановима кластера који су уговорили извозни посао, а неопходна им је новчана подршка за реализацију. У 2018. години, 9 предузећа користило је бескалатне позајмице које су враћене у овај Фонд. За *M.1.2.3.3. Усмјеравање младих ка перспективним занимањима и подршка запошљавању младих*, реализоване су обуке за израду пословног плана за студенте у сарадњи са организацијом ИАЕСТЕ, те одржан Сајам запошљавања Бања Лука 2018. у организацији Градске развојне агенције. Стипендирани су ученици средњих школа и студенти за дефицитарна занимања у износу од 169.300,00 КМ у школској/академској 2017/2018. години (укупна финансијска вриједност пројекта стипендирања ученика и студената исказана је у М. 4.1.2.2. у сектору друштвеног развоја).

Као подршка развоју *start up* предузећа, нова градска администрација увела је праксу да се дио пословних простора са којима располаже Град додијели на кориштење ИЦБЛ-у за потребе смјештаја и рада новооснованих предузећа. Скупштина града је на приједлог градоначелника и ресорног одјељења донијела одлуку о додјели пословног простора од 130 квадратних метара на атрактивној локацији „Целпаковког небодера“ у центру града, гдје ће ИЦБЛ у сарадњи са фондацијом „Мозаик“ формирати тзв. *coworking* простор и *hub* за младе предузетнике. У односу на планиране секторске исходе који су били прилично опрезно постављени, повећан је број МСП на 1000 становника за 6,33%, повећан је извоз за 7,58% док је број запослених увећан за 2,29% у односу на планираних 2,50%.

У оквиру *СЕЦ 1.3. Развој пољопривреде*, за 2018. годину, планирано је повећање броја регистрованих пољопривредних газдинстава при чему је њихов број у 2017. години био 1041 (комерцијална и некомерцијална), као и повећање складишног простора и органске пластеничке производње. Подршка развоју пољопривреде реализује се путем Центра за развој пољопривреде и села. За *M.1.3.1.1. Оснаживање Центра за развој пољопривреде и села* - извршена је набавка основног стада коза (Алпска коза) и приступило се формирању репро – центра и стварања основа за узгој квалитетних грла са високим генетским потенцијалом. На тај начин је производња у анималном сегменту унапређена, а цијена произведених грла на РЕЦ “Мањача” ће бити значајно мања од цијене увозних. За овај пројекат, реализована су средства у износу 448.412,80 КМ из средстава буџета и властитих средстава Центра. Најзначајније мјере подршке за развој пољопривреде су *M.1.3.2.2.*

Подстицаји за развој пољопривредне производње у оквиру које је у 2018. години, у складу са Правилником о условима и начину остваривања подстицајних средстава за развој пољопривредне производње, подстицајна средства за развој пољопривреде остварило 402 кандидата и то: 73 кандидата (биљна производња), 80 кандидата (анимална производња), 73 кандидата (механизација), 52 кандидата (премије за стеоне јунице) и 124 кандидата (премије за пчелиња друштва). За биљну производњу реализована су средства од 198.701,26 КМ, за анималну производњу 306.525,63 КМ, за механизацију 307.780,84 КМ, премије за стеоне јунице 23.700,00 КМ, премија за пчелиња друштва 51.426,00 КМ. Укупан износ реализованих подстицаја је 888.133,73 КМ. За *М.1.3.2.4. Рекултивисање запуштених парцела обрадивог пољопривредног земљишта*, субвенције за побољшање квалитета земљишта добила су 142 пољопривредника, а укупна вриједност издвојених средстава је износила 345.409,00 КМ. У складу са новим стратешким приоритетима, у оквиру овог секторског циља реализоване су и активности у оквиру *П.1.3.2.5. Развој урбане пољопривреде по концепту „Градске баште“* у оквиру којег је у 2018. години Скупштина града усвојила одлуку о додјели градске земље за пројекат градских башта који ће реализовати удружење „Градске баште Бања Лука“. Бања Лука ће у овом пројекту бити примјер градовима у регији, па и у Европи. У односу на планиране секторске исходе, повећан је број регистрованих пољопривредних газдинстава за 147, капацитет складиштења пољопривредних производа увећан за једну нову хладњачу капацитета 3 тоне, те је површина под пластеницима увећана за 6 пластеника, укупне површине 2.452 m².

У оквиру *СЕЦ 1.4. Развој туризма* – у 2018. години, у складу са очекиваним секторским исходима планирано је повећање броја лежача у граду за 2037, 134 700 ноћења, те приход од боравишне таксе 229.855,60 КМ. Стратешку новину у области туризма представља реализација *М.1.4.1.4. Међународна конференција туризма и инвестиција Бања Лука* која је одржана 10. и 11.05.2018. године. Циљ Конференције је био привлачење потенцијалних инвеститора за улагање у туристичке капацитете града Бања Лука, те преузимања позитивне праксе из области брендирања града као туристичке дестинације. У програму конференције је учествовало више од 200 представника туристичких агенција, туристичких организација, туроператера, угоститеља, представника ресорних установа и институција из земље, региона и иностранства. Пројекат су заједнички реализовали Одјељење за културу, туризам и социјалну политику, Градска развојна агенција и Туристичка организација града. За реализацију активности утрошено је 81.270,00 КМ. Као један од најзначајнијих стратешких искорака у сектору економског развоја јесте интензиван рад на креирању туристичких садржаја и туристичке понуде града. У оквиру *П.1.4.3.1. Креирање имиџа града као туристичке дестинације*, градска администрација је у сарадњи са својим институцијама и другим партнерима, организовала манифестације и „блокове догађаја“. Туристичка организација града била је носилац организације за манифестације: „Ћевап фест 2018“, „Љето на Врбасу 2018“ и „Козара Етно 2018“. Креирана су два нова блока догађаја – „Прољеће у Бањалуци“ и „Бањалучка зима“, с циљем побољшања туристичке и културне понуде у граду, а атрактивни програми су имали за циљ да привуку и госте из региона. „Прољеће у Бањалуци“ конципирано је око два значајна датума за Бању Луку – Дана града и славе града – Спасовдана. У 2018. години овај концепт је реализован по први пут са више од 70 манифестација. Кад је у питању „Бањалучка зима“, промијењен је и унапређен концепт организације дочека Међународне

нове године у граду. Додатно, а у циљу јачања сарадње са цивилним сектором на јачању имица града као туристичке дестинације, надлежно Одјељење је путем пријава за Календар туристичких манифестација у 2018. години, суфинансирало 9 манифестација, а у складу са Правилником о суфинансирању пројеката за развој туризма, реализован је тематски јавни позив за суфинансирање пројеката удружења грађана на тему „Развој микролокација града Бања Лука с циљем промоције туризма“. Циљ јавног позива био је да се креирају и промовишу атрактивне микролокације у граду које доприносе стварању препознатљивог имица Бањалуке као туристичке дестинације. Реализована су средства по тематском јавном позиву у износу од 84.400,00 КМ. За реализацију овог пројекта, утрошена су средства у износу од 254.757,37 КМ.

У програму развоја туристичке инфраструктуре, реализован је *П.1.4.2.4. Уређење комплекса Бањ брдо* у оквиру којег је изграђена платформа и постављен уређај за панорамско разгледање града (телескоп), обновљено 6,5 km постојећих шумских стаза, те уведена услуга панорамске вожње „Бањ бусом“. За реализацију овог пројекта утрошено је 47.000,00 КМ, као и донаторска средства у износу од 8.000,00 КМ. Такође, покренуте су активности на *П.1.4.2.5. Изградња мултифункционалне дворане (конгресни центар)*, за чије потребе је израђен и усвојен Регулациони план "Центар Алеја" којим је прецизирана локација и друге техничке карактеристике објекта. Реализација овог пројекта планирана је једним од модела сарадње јавног и приватног сектора, међутим, финансијска реализација овог пројекта, планирана за 2018. годину је пролонгирана, између осталог, и због одлуке о провођењу међународног архитектонског конкурса за избор најбољег идејног рјешења за мултифункционалну дворану, што је умањило планирану финансијску реализацију средстава у оквиру овог секторског циља.

У односу на планиране секторске исходе, реализовано је 1892 лежаја, 132 283 ноћења, те приход од боравишне таксе у износу од 246.917,36 КМ. Када је у питању планирано повећање за први секторски исход, на годишњем нивоу од 7.75 % односно 146 лежаја, треба имати у виду да Републични завод за статистику РС није уврстио у своје обрачуне смјештајне капацитете типа апартмани, собе за изнајмљивање и куће за одмор, у којем је у протеклој години дошло до повећања регистрованих субјеката. Због наведеног, стварно стање броја лежаја у смјештајним капацитетима у граду је веће од наведеног. У евиденцијама ТОБЛ-а, има 70 уговора са физичким лицима везано за овај тип смјештаја, што је у коначници око 140 лежаја, што је отприлике остварено планирано повећање. Када је у питању број ноћења, планирано је повећање на годишњем нивоу од 4,58% или 5899 ноћења у односу на претходну 2017. годину, а реализовано је повећање од 2,7% или 3482 ноћења. Везано за приход од боравишне таксе, планирано је повећање на годишњем нивоу од 5,83% или 12.651,34 КМ у односу на претходну 2017. годину. Реализовано је повећање од 13,67% или 29.713.13 КМ више у односу на претходну годину, прије свега због повећања регистрованог смјештаја у приватном сектору, али и због повећања броја туриста, те осталих активности у оквиру овог секторског циља.

Преглед реализације најзначајних секторских исхода и резултата активности у 2018. години, у сектору економског развоја, дат је у сљедећем табеларном прегледу:

Секторски циљ	Очекивани исходи/резултати у 2018. години	Напомена/Коментар
СЕЦ 1.1.	Реализоване 3 нове инвестиције у постојећим пословним зонама у граду	Број нових инвеститора у постојећим пословним зонама увећан за 25% у односу на 2017.
СЕЦ 1.1.	Вриједност инвестиција у пословним зонама града износи око 14.200.000,00 КМ	Раст за 1.500.000,00 КМ у односу на 2017.
СЕЦ 1.2.	Повећан број МСП на 1000 становника на годишњем нивоу од 6,33%.	Планирани годишњи ниво раста био је 1,90%.
СЕЦ 1.2.	Додијељена вриједност подстицаја за запошљавање и samozapoшљавање је 914.000,00 КМ	Предвиђено запошљавање 309 нових радника у оквиру којих је 47 новорегистрованих предузетника.
СЕЦ 1.2.	Повећан је број запослених на подручју града за 3.572	71.809 запослених у 2018. години у односу на 68.237 у 2017.
СЕЦ 1.2.	Смањен је број незапослених становника за 2.222	9.156 незапослених становника у 2018. години у односу на 11.378 у 2017.
СЕЦ 1.3.	Додијељена вриједност подстицаја у пољопривреди је 1.233.542,73 КМ.	402 кандидата добила подстицаје у пољопривреди, а 142 пољопривредника субвенцију за побољшање квалитета земљишта
СЕЦ 1.3.	Повећан број комерцијалних и некомерцијалних пољопривредних газдинстава за 147.	У 2018. години било је 1.188 регистрованих пољопривредних газдинстава у односу на 1.041 у 2017. години
СЕЦ 1.3.	Успостављен нови приступ развоју урбане пољопривреде по концепту „градске баште“ – додијељено на кориштење цивилном сектору 5000 квадратних метара градске земље за потребе реализације пројекта	Бања Лука је реализацијом овог пројекта постала примјер градовима у окружењу.
СЕЦ 1.4.	Креирана и реализована 2 нова „блока догађаја“ с циљем развоја туристичке понуде града – <i>Прољеће у Бањалуци</i> и <i>Бањалучка зима</i>	Овај приступ у унапређењу туристичких садржаја у граду реализован је по први пут.
СЕЦ 1.4.	Реализован тематски јавни позив за суфинансирање пројеката организација цивилног друштва у области туризма	Суфинансирање пројеката организација цивилног друштва на тему „Развој микролокација града Бања Лука и циљем развоја туризма и стварања препознатљивог имиџа Бањалуке као туристичке дестинације.
СЕЦ 1.4.	Приход од боравишне таксе у 2018. години износио је 246.917,36 КМ	Реализовано повећење од 13,67 % или 29 713.13 КМ више у односу на 2017.

Сектор друштвеног развоја

У сектору друштвеног развоја, дефинисано је седам логички интегрисаних секторских циљева, који заједно доприносе остварењу другог (два секторска циља) и четвртог (пет секторских циљева) стратешког циља.

У оквиру *СЕЦ 2.1. – Унапређена ефикасност Градске управе*, у 2018. години, планиране су почетне активности с циљем стварања претпоставки за реализацију пројеката према *Smart City* концепту. У смислу ефикасности рада градске администрације, најзначајни пројекат је *П.2.1.1.1. Јачање интерних ИТ капацитета Градске управе* у оквиру којег је, као претпоставка за ефикасну управу, набављена рачунарска опрема и модернизовани постојећи ИКТ капацитети у износу од 141.300,00 КМ. У оквиру *П.2.1.1.7. Ефикасно управљање имовином града* у оквиру којег се реализују активности на прикупљању и упису нових јединица имовине у Регистру некретнина по портфељима, те је закључно са 31.12.2018. године, у апликацију Регистар некретнина, уписано укупно 14.569 јединица имовине, што је у односу на дан 31.12.2016. године, повећање за 9.112 нових јединица имовине. У 2018. години покренута је процедура докупљивања лиценце од власника софтвера, будући да постојећа обухвата упис до 15.000 јединица, чиме ће се створити услови за несметан упис нових јединица имовине у 2019. години. Настављене су активности на употпуњавању и сређивању уписаних података у апликацију КОМИС која представља надоградњу Регистра некретнина, на који начин је омогућено да Град има савремен и ефикасан систем за евиденцију купаца, фактурисање закупнина и праћење уплата финансијску анализу прихода по том основу. Проведене су и активности на даљој надоградњи КОМИС-а. За реализацију активности утрошено је 20.000,00 КМ уз значајне организационе мјере и ефикасан рад запослених. Значајна је реализација *П.2.1.3.1. Укључивање Града на тржиште капитала* у оквиру којег је реализована емисија градских обвезница којом је обезбијеђен прилив средстава у износу од 6,24 милиона КМ. Средства су кориштена за финансирање 5 капиталних инвестиција: пројекат изградње Зеленог моста, прву фазу реконструкције улице Краља Александра I Карађорђевића у дужини од 1,2 km, пренамјену објекта „Шопинг центра“ у спортску дворану, изградња Источног транзита од Крфске до улице Гаврила Принципа и наставака пројекта изградње водоводног система „Црно врело“ – крак „Б“ и „Ц“ подсистема Звијезда. Вриједност пројекта, која се односи на отплату обавеза по емисији обвезница, је 504.374,00 КМ. Кроз *М.2.1.3.4. Планирање средстава за подршку пројектима који су одобрени од међународних организација/институција*, суфинансирани су пројекти од интереса за Град који су реализовани у сарадњи са сектором цивилног друштва и међународним донаторима и по основу којих су обезбијеђена екстерна средства у износу од 372.133,00 КМ. Овом мјером подржана је и реализација пројекта „Јачање улоге мјесних заједница у БиХ“ који се проводи у партнерству са представницима мјесних заједница и УНДП-а. У оквиру ове мјере, током 2018. године, Град је кандидовао 9 пројеката према међународним донаторима са укупним буџетом од 1.915.598,91 КМ, при чему је за суфинансирање из буџета Града планирано 268.625,59 КМ, а 1.646.973,32 КМ из екстерних средстава. Евалуација ових пројеката је у току. У циљу ефикасног просторног и урбанистичког планирања, реализоване су активности у оквиру *П.2.1.4.1. Израда Урбанистичког плана града за период од 20 година* у оквиру којег је током 2018. године, надлежно Одјељење

упутило захтјев за покретање новог поступка као ограниченог са предквалификацијом. У оквиру *П.2.1.4.4 Развој и примјена ГИС технологија у оквиру Градске управе* унапријеђен је AreaCAD-GIS Web клијент апликације за приказ Google и Bing Maps сателитских снимака, те убрзавање претраге над подацима; унапријеђен постојећи Desktop Client AreaCAD-GIS апликације које су у употреби у Градској управи, како би били компатибилни са оперативним системима најновије генерације, и најновијом верзијом Autodesk платформе (AutoCAD Map 3D 2018). За реализацију пројекта утрошено је 20.650,00 KM.

У оквиру *СЕЦ 2.2. – Дигитална трансформација кроз изградњу „паметне“ инфраструктуре*, циљеви за 2018. годину били су успоставити нове „паметне“ услуге на више локација у граду, те подстицати кориштење електронских услуга у раду, како градске администрације, тако и за грађане. У оквиру *П.2.2.1.2. Едукативни програми за грађане за коришћење иновативних технологија* подржан је пројекат „Социјална инклузија кроз смањење дигиталног јаза - ИЦТ за 50+“ који се односи на едукацију жена и старих за коришћење иновативних технологија. Кроз овај 26 грађана (жена и старих) учествовало у едукацији за кориштење информационих технологија на подручју града. У оквиру реализације Програма „паметна“ рјешења за грађане, омогућен је још ефикаснији приступ информацијама за грађане. Кроз *П.2.2.1.3. Промоција Града путем друштвених мрежа* - креиран је профил Града Бања Лука на друштвеној мрежи Вибер (Вибер заједница) и настављено одржавање профила на друштвеним мрежама. У оквиру *М.2.2.1.6. Развој и унапређење „Интерактивне мапе реализованих пројеката“* континуирано је вршена допуна мапе у складу са динамиком радова на комуналној инфраструктури у сврху бољег информисања грађана о реализованим пројектима на подручју града и равномјерном развоју градских подручја. За потребе пријава комуналних проблема на подручју града, реализована је мјера *М.2.2.1.5. Примјена и даља надоградња система „Грађанска патрола“*, апликација за „паметне“ мобилне телефоне која је реализована у сарадњи и путем донације ИТ компаније „DVC solutions“. У изградњи „паметне“ инфраструктуре на локацијама у граду, најзначајније активности реализоване су у оквиру пројекта *П.2.2.2.3. Постављени јавни пуњачи за електрична возила* у оквиру којег је уз подршку донаторских средстава постављено 6 стубних пуњача за електрична возила на двије локације. Вриједност донације је 9.000,00 KM. Као иновативно рјешење у области саобраћаја реализован је и *П.2.2.2.6. Увођење Bike Sharing система на подручју цијелог града* у оквиру којег су током 2018. године постављени терминали на 4 локације на подручју града са укупно 30 бицикла. Вриједност пројекта била је 113.000,00 KM. У контексту реализације очекиваних секторских исхода, реализовано је најмање 3 „паметне“ услуге за грађане, као и изградња „паметне“ инфраструктуре на најмање 6 локација у граду.

У оквиру *СЕЦ 4.1. - Унапређен квалитет и доступност образовања*, у 2018. години, планирана је обновна образовних установа на подручју града, са фокусом на објекте основних и средњих школа, и то за најмање 12 образовних установа. Значајне активности су реализоване у оквиру *П.4.1.1.3. Унапређени капацитети основних школа у градском, приградском и руралном подручју* и *П.4.1.1.4. Унапређени инфраструктурни капацитети средњих школа у складу са потребама заједнице* и прописаним стандардима, гдје је уз подршку ресорног министарства и донатора, реализован велики пројекат обнове основних и средњих школа на подручју Града. Извршена је санација и реконструкција 19 основних

школа: реконструкција и замјена кровова, замјена вањске столарије, израда фасада, санација мокрих чворова, уградња централног гријања у вриједности од 1.733.998,00 КМ. Урађени УТУ и пројектна документација за обе фазе, те добијена грађевинска дозвола за доградњу I фазе ОШ "Бранко Радичевић" чија је реализација у току и наставља се и у 2019. години. Реализоване су активности у средњој Техничкој школи, санација новог дијела школе под равним кровом, те у средњој Електротехничкој школи Никола Тесла, замјена вањске столарије и старих радијатора. У оквиру П.4.1.1.5. *Опремање образовних установа у складу са прописаним стандардима*, као подршка средњим стручним школама на подручју града у набавци опреме за практичну наставу, суфинансирана је набавка опреме за кабинете практичне наставе у Електротехничкој школи "Никола Тесла", Пољопривредној школи, Техничкој школи, Технолошкој школи, Угоститељско-трговинско-туристичка школи, те Школи ученика у привреди у вриједности од 100.000,00 КМ. Изграђено је дјечије игралиште у дворишту вртића "Радост" у Солунској улици у вриједности од 60.000,00 КМ. У односу на планиране секторске исходе, унапређени су инфраструктурни капацитети у 19 образовних установа на подручју града.

У оквиру СЕЦ 4.2. – *Унапређење инфраструктурних капацитета од значаја за социјалну и здравствену заштиту*, у 2018. години, планирано је 50 корисника ванинституционалних услуга социјалне заштите више у односу на 2017. годину, као и најмање 3000 социјално укључених грађана из рањивих и маргинализованих група кроз пројекте сарадње јавног, приватног и сектора цивилног друштва. У оквиру П.4.2.1.1. *Унапређени инфраструктурни капацитети од значаја за пружање ванинституционалних услуга социјалне заштите*, реконструисан је и прилагођен простор - извршена пренамјене два стамбена објекта у улици Петра Пеције 43 и 45 у пословне (ДЕЗА 1 и 2), са циљем пружања социјалних услуга: Дневног центра за дјецу у ризику, Прихватне станице за дјецу и Дневног центра за омладину и одрасла лица са интелектуалним тешкоћама. Пројекат је суфинансиран донаторским средствима пројекта „Save the children“ 25.000,00 КМ и „Catholic Relief Services“ (CRS) у износу од 143.274,85 КМ. У оквиру П.4.2.1.5. *Успостављање инфраструктурних капацитета за реализацију политике непрофитног социјалног становања града Бања Луке*, током 2018. године, настављена је реализација Под-пројекта БХЗ – стамбено збрињавање појединаца и породичних домаћинстава који из економских и социјалних разлога нису у могућности да самостално ријеше своје стамбено питање на тржишту у сарадњи са Регионалним стамбеним програмом (изградња 98 стамбених јединица у насељу Куљани). Међутим, очекивани завршетак реализације пројекта је пролонгиран, па је његова финансијска реализација није реализована у 2018. години. Ово је један од разлога што су реализована средства у овом секторском циљу мања у односу на планирана. Реализован је и П.4.2.1.6. *Стамбено збрињавање борачких категорија*, у оквиру којег је корисницима борачко-инвалидске заштите са подручја Града додијељено укупно 563.664,25 КМ, за куповину или изградњу стамбеног објекта или за субвенције грађевинских дозвола, те на кориштење додијељено 8 станова. На овај начин стамбено питање ријешила су 43 лица са статусом члана породице погинулог борца, те 4 лица са статусом ратног војног инвалида. Већина пројеката у оквиру овог секторског циља реализује се у партнерству са донаторима или кроз сарадњу са цивилним сектором. Важно је истаћи активности у П. 4.2.2.8. *Унапређење партнерства и сарадње у заједници од значаја за унапређење социјалне заштите грађана*, у оквиру којег је путем јавног позива за суфинансирање пројеката удружења грађана у 2018. години подржано 32 пројекта који

су у складу са циљевима локалних планских докумената: Акциони план за дјецу 2016-2020, Акциони план за унапређење положаја лица са инвалидитетом 2014-2019, Акциони план за заштиту права дјеце у контакту са законом у граду Бањалуци 2018-2019, Програм развоја социјалне заштите у граду Бањалуци 2018-2020. Кроз реализоване пројекте удружења грађана суфинансираних путем јавног позива, подршку за социјално укључивање добило је око 7000 грађана из рањивих и маргинализованих група (дјеца, стари, жене, лица са инвалидитетом). Суфинансирани су и пројекти - сервиси подршке за лица са инвалидитетом, суфинансирање манифестација која промовишу права лица са инвалидитетом - реализација циљева дефинисаних Локалним акционим планом за унапређење положаја лица са инвалидитетом у граду Бањалуци, за период 2014-2019. године. Путем заједничког јавног позива Града и УНДП-а, за суфинансирање пројеката удружења грађана у 2018. години који је спроведен у оквиру пројекта „ReLOaD“, подржано је 8 пројеката који су у складу са циљевима наведених локалних планских докумената. Реализована вриједност овог пројекта је 300.000,00 КМ. У односу на планиране секторске исходе, било је 50 корисника ванинституционалних услуга више, и чак 7000 укључених грађана кроз пројекте који се реализују у партнерству, што је значајно више у односу на план. Забиљежено је значајно повећање броја грађана у 2018. години, с обзиром да су и средства за ову намјену увећана у 2018. години за око 40 %, па је тако и број пројеката у 2018. години (43) значајно већи у односу на 2017. годину, када је подржано 14. Такође, у 2018. години, реализован је велики број пројеката који су обухватили обимнију циљну групу - дјецу, те друге рањиве групе које нису биле укључене у 2017. години, као што су особе треће животне доби и жене.

У оквиру *СЕЦ 4.3. – Унапређени културни садржаји града*, у 2018. години у фокусу су биле активности које се тичу кандидатуре града за европску престоницу културе 2024 године и други пројекти од значаја за реализацију културне политике града. У оквиру *П.4.3.1.4. Кандидатура Града за Европску пријестоницу културе*, у 2018. години, припремљена је и усвојена Стратегије развоја културе Бање Луке за период од 10 година као предуслов за кандидатуру. Предата је апликација за стицање титуле ЕПК 2024, а Бања Лука је дио ужег круга кандидата који настављају да се такмиче и припремају за коначни избор. За потребе активности на припреми кандидатуре, укључујући и финансирање овог пројекта, формирана је фондација „Европска престоница културе – Бања Лука 2024“ коју је основао Град Бања Лука. Као подршка самом процесу кандидатуре, у оквиру *П.4.3.1.3. Развој умјетничке сцене*, путем јавног конкурса за суфинансирање пројеката културног и умјетничког стваралаштва, Календара културних манифестација и подршке републичким институцијама (музеји и библиотеке) и удружењима грађана, подржани су пројекти и програми који доприносе развоју умјетничке сцене. По том основу подржано је укупно 16 пројеката и програма у вриједности од 145.000,00 КМ. Реализација Стратегије развоја културе, поред програмских компоненти, у 2018. години обухватила је и реализацију два значајна пројекта у области инфраструктуре. У оквиру *П.4.3.2.1. Ревитализација Културног центра "Бански двор"*, Град је добио подршку Владе РС за реализацију овог пројекта у износу од 2.500.000,00 КМ. Завршена је реконструкција крова Банског двора, те изведен дио радова на фасади и фасадној столарији у вриједности од око 800.000,00 КМ. Наставак реализације овог пројекта је у 2019. години. Реализоване су и активности у оквиру *П.4.3.2.2. Ревитализација и реконструкција тврђаве „Кастел“*, гдје је обновљена улазна кула 1, оштећена у пожару 2013. године, кула 2 и бедем за шта је утрошено око

150.000,00 KM. С циљем децентрализације културе и повећања доступности културних садржаја у приградском и руралном подручју, реализоване су активности у оквиру *П.4.3.2.5. Изградња и реконструкција објеката друштвених садржаја* у оквиру којег је извршена реконструкција друштвених домова у Љубачеву, Верићима и Крминама у вриједности од око 300.000,00 KM. У односу на планиране секторске исходе, израђена је и усвојена Стратегија развоја културе града Бања Лука, а Град Бања Лука је дио ужег круга кандидата који настављају да се такмиче и припремају за коначни избор за Европску престоницу културе.

У оквиру *СЕЦ 4.4. – Унапређени спортски садржаји и доступност спорта на подручју града*, за 2018. годину, планирана је реализација активности из Програма развоја спорта 2018-2022. године. Најзначајнија је реализација *П.4.4.1.1. Развој и унапређење вредновања спортских резултата*, у оквиру којих је током 2018. године, дефинисан стратешки и нормативни оквир за ефикасно финансирање спорта на подручју града. Кроз *М.4.4.1.2. Финансирање спорта у складу са важећим правним оквиром*, суфинансиране су програмске активности спортских организација кроз Основни, Посебни и Допунски програм. Програм развоја спорта Града Бања Лука са приоритетним областима финансирања у 2018. години је реализован у цјелости. Вриједност средстава је била 1.020.540,00 KM. Значајне активности реализоване су и у *П.4.4.2.1. Изградња, реконструкција и опремање отворених и затворених спортских објеката (дворане и спортски терени)*, у оквиру којих је реализована реконструкција, адаптација и санација фискултурне сале „Техничке школе“ и претварање у спортску дворану у вриједности од око 1.163.601,95 KM (средства из емисије обвезница града, Предсједника Републике Српске и буџета Града). Извршена је и реконструкција спортског терена у дворишту Основне школе "Младен Стојановић" у Бронзаном Мајдану - 23.901,06 KM. У складу са Програмом развоја спорта Града Бања Лука са приоритетним областима финансирања у 2018. години, набављена је спортска опрема и полигони за 26 основних школа са подручја града Бањалука – 54.640,00 KM. У оквиру *П.4.4.2.2. Унапређена јавна инфраструктуре за рекреативне садржаје*, изграђена је трим стаза Траписти-Колонија као и клупе и столнови уз трим стазу (веза са *П.4.4.2.4. - финансијски показатељи*). Изграђена је нова трим стаза у парку Младен Стојановић дужине 1.200,00 m, те извршена набавка и уградња малча за новоизграђену трим стазу. Вриједност пројекта била је 91.000,00 KM. Изграђене су двије теретане на отвореном у насељима Лазарево и Старчевица у вриједности од 19.863,00 KM. Посебно је значајна реализација *П.4.4.3.1. Спорт доступан дјец*, који се реализовао путем јавног позива, а могле су се пријавити спортске организације обухваћене Основним програмом суфинансирања програмских активности у складу са Програмом развоја спорта града Бања Лука са приоритетним областима финансирања за 2018. годину у неколико спортова. Закључно са децембром 2018. године, суфинансиране су 1.623 чланарине. Вриједност пројекта била је 42.710,00 KM. У контексту планирања и праћења реализације очекиваних секторских исхода, закључно са 2017. годином, није било евиденције која би се могла успоређивати. Надлежно Одјељење, од 2018. године, води посебне евиденције дјец укључене у спортске активности по пројектима "Спорт доступан дјец" и "Развој спорта кроз школске спортске секције". Секторски циљ програмских докумената је доступност спорта код дјец, односно да се кроз финансирање наведених пројеката повећа укљученост дјец у спортске активности и уклањање баријера за бављење спортом. Узимајући у обзир

да је доступност немјерљива, пратиће се износи финансијских средства намијењених за реализацију наведених пројеката.

У оквиру СЕЦ 4.5. – Осигуран висок степен безбједности грађана, у 2018. години, најзначајније активности реализоване су у оквиру П.4.5.1.1. Успостављање институционалних капацитета за активно укључивање представника јавног, приватног и сектора цивилног друштва у питањима од значаја за унапријеђење бјезбедности у граду, у оквиру којег је формиран Форум за безбједност, као савјетодавно тијело које броји 23 члана. Одржане су двије сједнице Форума, са циљем унапређења безбједности у граду. У оквиру П.4.5.1.3. Развој и промоција безбједног и здравог живота, реализована су 3 пројекта с циљем промоције здравог живота и рекреације за лица треће животне доби и жене. У 2018. години, кроз реализоване пројекте удружења грађана у области промоције здравог живота и рекреације, а уз финансијску подршку надлежног Одјељења, обухваћено је око 70 грађана (жена и старих). Путем заједничког јавног позива Града и УНДП-а, који је спроведен у оквиру пројекта *ReLOaD*, подржан је пројекат који се односи на развој и промоцију здравог живота старијих лица. Подржан је промовисан концепт „урбане мобилности“ на подручју Града. Планирана реализација П.4.5.2.1. Постављање видео надзора на јавним мјестима, која се реализује у сарадњи са Министарством унутрашњих послова Републике Српске, пролонгирана је за 2019. годину, што је умањило финансијску реализацију у оквиру овог секторског циља.

Преглед реализације најзначајних секторских исхода и резултата активности у 2018. години, у сектору друштвеног развоја, дат је у сљедећем табеларном прегледу:

Секторски циљ	Очекивани исходи/резултати у 2018. години	Напомена/Коментар
СЕЦ 2.1.	Ефикасно управљање имовином града	Повећан број уписаних јединица имовине за 9.112 у односу на 31.12.2016. године, додјела пословних простора под посебним условима, комерцијални закуп и др.
СЕЦ 2.1.	Реализована емисија градских обвезница којом је обезбијеђен прилив средстава од 6,24 милиона Км намијењених искључиво за финансирање 5 капиталних инвестиција	Реализовано укључивање града на тржиште капитала
СЕЦ 2.1.	Кандидовано 9 пројеката према међународним донаторима са укупним буџетом од 1.915.598,91 КМ	Кроз поступак припреме пројектних апликација, успостављена је сарадња са градовима и организацијама у региону, али и у Европи
СЕЦ 2.2.	Промоција града путем друштвених мрежа	Креирана Вибер заједница, Јутјуб канал, те ажурирани профила на друштвеним мрежама
СЕЦ 2.2.	Примјена система <i>Грађанска патрола</i>	Повећана информисаност и интеракција са грађанима
СЕЦ 2.2.	Креирање <i>Интерактивне мапе реализованих пројеката</i>	Повећана информисаност и „видљивост“ реализованих пројеката грађанима

СЕЦ 2.2.	Уведен <i>Bike Sharing</i> систем на подручју града на 4 локације и постављена 2 јавна пуњача за електрична возила	На шест локација у граду изграђена „паметна“ инфраструктура за грађане и туристе
СЕЦ 4.1.	Унапређени инфраструктурни капацитети у 19 образовних установа на подручју града	Реализовано око 2.000.000,00 КМ за пројекте санације основних и средњих школа на подручју града у сарадњи са донаторима и ентитетским властима
СЕЦ 4.1.	Суфинансирана набавка опреме за кабинете практичне наставе у 6 средњих школа путем јавног позива	Подршка Града средњим стручним школама за реализацију практичне наставе у износу од 100.000,00 КМ.
СЕЦ 4.2.	7000 социјално укључених грађана из рањивих и маргинализованих група кроз сарадњу јавног, приватног и сектора цивилног друштва	Средства за ову намјену увећана у 2018. за око 40 %, па је тако и број пројеката у 2018. био 43, односно значајно већи у односу на 2017., када је подржано 14. Реализован је велики број пројеката који су обухватили обимнију циљну групу - дјецу, те друге рањиве групе које нису биле укључене у 2017. години, као што су особе треће животне доби и жене.
СЕЦ 4.3.	Израђена и усвојена Стратегија развоја културе града Бања Лука за наредни десетогодишњи период	Створени предуслови за кандидатуру Града за ЕПК 2024
СЕЦ 4.3.	Предата апликација за стицање кандидатуре за ЕПК 2024	Бања Лука је дио ужег круга градова који се бори за ову престижну титулу
СЕЦ 4.3.	Подржан развој умјетничке сцене кроз тематски јавни позив за суфинансирање пројеката културног и умјетничког стваралаштва	Подржано 16 пројеката и програма у вриједности од 145.000,00 КМ.
СЕЦ 4.3.	Санација објекта Културног центра „Бански двор“	Обезбијеђена подршка Владе РС за реализацију овог пројекта у износу од 2.500.000,00 КМ.
СЕЦ 4.3.	Изграђени и реконструисани друштвени домови у Љубачеву, Верићима и Крминама	Унапређени услови за повећану доступност културних садржаја за грађане у приградском и руралном подручју
СЕЦ 4.4.	Успостављен ефикасан стратешки и правни оквир за финансирање спорта на подручју града	Програм развоја спорта са приоритетним областима за 2018. годину реализован у цјелости и у вриједности од око 1.000.000,00 КМ.
СЕЦ 4.4.	Реализована реконструкција и адаптација фискултурне сале „Техничке школе“ и претварање у спортску дворану	Вриједност реализованог пројекта око 1.200.000,00 КМ.
СЕЦ 4.4.	Изграђене двије нове трим стазе – Траписти-Колонија и у парку „Младен Стојановић“	Унапређена јавна инфраструктура за рекреативне садржаје.
СЕЦ 4.4.	Реализовани пројекти <i>Спорт доступан дјечи</i> и <i>Развој спорта кроз школске спортске секције</i>	Повећана доступност спорта дјечи и титула Европског града спорта за 2018. годину.
СЕЦ 4.5.	Формиран Форум за безбједност града	Успостављени институционални капацитети за укључивање представника јавног, приватног и сектора цивилног друштва у питањима од значаја за унапређење безбједности у граду.

Сектор заштите животне средине и комуналне инфраструктуре

У сектору заштите животне средине и развоја комуналне инфраструктуре, дефинисано је седам логички интегрисаних секторских циљева, који заједно доприносе остварењу трећег стратешког циља.

У оквиру СЕЦ 3.1. – *Унапређен Green City концепт у граду Бања Лука*, у 2018. години је најзначајнија реализација П.3.1.1.2. *Израда Акционог плана Бања Лука – Зелени град* који се реализује уз техничку помоћ Европске банке за обнову и развој и у потпуности је финансиран из екстерних извора. У 2018. години, започете су активности на изради овог плана које се настављају и у 2019. години.

У оквиру СЕЦ 3.2. – *Унапређен систем интегралног управљања отпадом*, у 2018. години, планирано је да око 150.000 грађана буде обухваћено системом интегралног прикупљања отпада, те да се ради на повећању задовољства становништва услугама управљања отпадом у граду. У оквиру П.3.2.1.2. *Унапређење постојећег система прикупљања комуналног отпада у урбаном и руралном подручју*, извршена је набавка контејнера за одлагање отпада запремине 3,2 m³ - 70 комада и запремине 1,1 m³ - 159 комада. Набављено је 62 ПВЦ канти запремине од 120 l и 12 комада бетонских корпи за отпатке у сарадњи са Фондом за заштиту животне средине и енергетске ефикасности Републике Српске. Вриједност пројекта била је 200.427,54 КМ, од чега је вриједност средстава из Фонда била 133.327,00 КМ. У оквиру П.3.2.1.5. *Реализација кампање јачања јавне свијести о прописном одлагању отпада и правилном управљању комуналним чврстим отпадом на подручју града Бањалуке*, урађен је промотивни спот, а затим 90 дана емитован на ТВ, више пута у току дана. ЈП „ДЕП-ОТ“ је реализовало П.3.2.2.2. *Изградња хале на регионалној депонији за потребе линије за рециклажу амбалажног отпада* (пилот пројекат) у вриједности од 383.961,38 КМ. Планирани П.3.2.1.4. *Репарација постојећих и изградња нових функционалних зелених острва* је пролонгиран. Пројекти који се односе на увођење примарне селекције комуналног чврстог отпада и изградњу рециклажних дворишта, нису планирани за реализацију у 2018. години.

У оквиру СЕЦ 3.3. - *Побољшан јавни систем водоснабдијевања, систем сакупљања, одвођења и третмана комуналних отпадних вода и квалитета вода*, у 2018. години је планирано анкетање задовољства корисника услугама водоснабдијевања и одводње отпадних вода као редовна активност која ће се проводити на годишњем нивоу. У оквиру Програма развоја система јавног водоснабдијевања, реализовани су значајни пројекти: "Црно врело" - Изградња примарних кракова подсистема "Звијезда"- кракови: Б (према Доњим Колима), Ц (до резервоара Ђурића главица) и Ф (повезивање резервоара Јанковића брдо и Полића брдо). Уговорена вриједност пројекта је 1.084.970,54 КМ, а финансиран је из емисије обвезница Града. За изградњу секундарне водоводне мреже на подручју насеља Пезића поље, Пискавца, Чокори, Рекавице, Кадијине воде, Лауш, Чесма издвојена су средства у износу од 767.162,12 КМ. Изграђен је резервоар у улици Браће Милетић, запремине 200 m³ у вриједности од 137.480,86 КМ (у 2017.години - реализовано 50.853,98 КМ) ЈП „Водовод“ а.д. је у оквиру реализације овог Програма провело активности: дефинисање локација, пројектовање, набавка материјала, извођење радова, интерни пријем мреже у вриједности од око 800.000,00 КМ. Поред активности на унапређењу система

јавног водоснабдијавања, реализоване су и активности на изградњи канализационе мреже па је кроз *П.3.3.2.2. Изградња колектора*, изграђен оборински колектор у Приштинској улици у вриједности од 140.000,00 КМ, финансиран средствима УНДП-а. За *П.3.3.2.3. Изградња секундарне канализационе мреже*, изграђена је фекална канлаизације у Тузланској улици и у улици Деспота С. Лазаревића.

У оквиру *СЕЦ 3.4. – Побољшан квалитет ваздуха и енергетска ефикасност*, за 2018. годину, планирано је континуирано мјерење концентрације свих полутаната предвиђених чл.8 Закона о заштити ваздуха (сл. Гласник РС 124/11), као и реализација мјера енергетске ефикасности у циљу смањења финалне потрошње енергије. У оквиру пројекта *П.3.4.1.2. Постављање зелених баријера у урбаној зони града* реализоване су активности на садњи дрвореда и континуираној обнови и практичном одржавању зелених површина у вриједности од 76.078,47 КМ. Посебно су значајне активности у оквиру *П.3.4.2.3. Имплементација АПЕЕ - Енергетски ефикасна обнова постојећих и изградња нових јавних објеката према принципима ЕЕ*, гдје су у сарадњи са донаторима и друштвено-одговорним компанијама, реконструисани дјечији вртићи у Улици Марка Краљевића бр. 22 (144.299,27 КМ), Краља Петра II Карађорђевића. бр. 59 (68.767,18 КМ донација ПКРС и Удружења друштава за осигурање) и "Бубамара" (64.542,39 КМ - донација "Delta Real Estate" д.о.о.). Вриједност овог пројекта била је 277.609,34 КМ. (веза са П. 4.1.1.1. у сектору друштвеног развоја). У оквиру *П.3.4.2.5. Имплементација АПЕЕ: Побољшање ЕЕ система даљинског грјања*, изграђени су вреловоди у улицама: Крфска, Краља Петра II, Милана Карановића, Симе Миљуша, Булевар српске војске, укупне дужине 415,44 m. Вриједност пројекта је 232.676,00 КМ. Значајно је истакнути да је настављена и реализација *П.3.4.2.6. Имплементација АПЕЕ - Суфинансирање заједница етажних власника на санацији објеката колективног становања у смислу побољшања ЕЕ*, који је у 2018. години реализован у вриједности од 140.000,00 КМ, а завршена је енергетска санација на стамбеном објекту у улици Алеји Светог Саве бр. 4, 8 и 12 и објекту у Улици бана др Тодора Лазаревића број 3,5 и 7. У са планираним секторским исходима, реализовано је континуирано мјерење концентрације свих полутаната у складу са законом.

У оквиру *СЕЦ 3.5. – Унапређена саобраћајна инфраструктура на подручју града*, у 2018. години, планирана је изградња једног новог моста, четири нове кружне раскрснице, као и изградња и реконструкција 2 km саобраћајница у градском и приградском подручју. У оквиру *П.3.5.1.2. Изградња саобраћајне инфраструктуре у приградском подручју*, реализоване су активности на изградњи пута за Пријечане са комплетном инфраструктуром, док је кроз насеље Чесма обновљена централна саобраћајница са комплетном инфраструктуром. Вриједност активности у оквиру овог пројекта била је 1.328.000,00 КМ. У оквиру овог пројекта, у току 2018. године, обезбијеђена су средства за реализацију још две саобраћајнице у приградском подручју и то за Улицу Краља Александра у Мотикама и Шарговачку улицу. Ове пројектне активности реализоваће се током 2019. године. Значајна је и реализација *П.3.5.1.3. Изградња Источног транзита*, у оквиру којег је у сарадњи са ЈП „Путеви“ РС, реализована прва фаза изградње од Улице Мајке Југовића до улице Стевана Булајића. Прва фаза пројекта је уговорена у 2017. години, а друга фаза почетком 2019. године. Посебно је значајан *П.3.5.1.4. Изградња мостова на подручју града*, који се у 2018. години односи на почетак изградње новог моста преко ријеке Врбас на локацији гдје се некада налазио Зелени мост. Активности на

реализацији овог пројекта су у току и реализоване су у износу од 1.129.000,00 KM (средства из емисије обвезница града), док се завршетак изградње очекује у 2019. години. У складу са новом стратегијом у области саобраћаја, реализован је *П.3.5.1.6. Изградња кружних раскрсница на територији Града Бања Лука* којим је реализована изградња кружне раскрснице на споју Улица Васе Пелагића, Владике Платона и Алеје Светог Саве; изградња кружне раскрснице на споју Гундулићеве улице и Алеје Светог Саве, те изградња кружне раскрснице на Ребровцу (у сарадњи са ЈП „Путеви РС“). Вриједност реализованих активности у оквиру овог пројекта је 1.178.000,00 KM. Због великог обима активности као и трендова на тржишту рада у области грађевинарства, динамика реализације пројекта у оквиру овог секторског циља нешто је спорија у односу на планирану, али су средства за њихову реализацију извјесна и чине значајан дио укупних капиталних инвестиција на подручју Града. У односу на планиране секторске исходе, није завршена планирана изградња моста у 2018. години, али су очекивани секторски исходи у изградњи и реконструкцији саобраћајница и кружних раскрсница реализовани у складу са планом.

У оквиру *СЕЦ 3.6. – Заштићено природно наслеђе, унапређено стање парковских и зелених површина*, значајан је почетак реализације *П.3.6.1.3. Изградња Арборетума*, у оквиру којег је у 2018. години, урађен пројекат и дио припремних радова, сјеча стабала, густог шибља и др. У оквиру *П.3.6.2.5. Изградња градских тргова*, реализован је завршетак радова на реконструкцији централне пјешачке зоне од Трга Крајине до Народног позоришта РС, те су уређени локалитети меморијално-споменичке намјене: санирани споменици погинулим борцима из Одбрамбено-отаџбинског рата: у Стричићима, Дракулић-Раковачке Баре и Јагаре. Такође, санирани су споменици из периода антифашистичке борбе: Поткозарје-Каралићи и биста народног хероја Бошка Каралића, спомен-костурница Дракулић, споменик и бисте народних хероја преко пута хотела “Босна”, те приступни плато страдалим Крајишницима на Бањ Брду. Вриједност овог пројекта је 225.000,00 KM. Значајно је поменути и нову мјеру у области уређења јавног простора *М 3.6.2.6. Мале интервенције у простору* у оквиру које је у 2018. години, формирано радно тијело градоначелника „Савјет за просторно уређење”, реализовани пројекти малих интервенција у мјесним заједницама на подручју Града као и инсталације у Господској улици - постављени кишобрани и покретни дрвореди. У оквиру два пројекта у овом секторском циљу нису реализоване активности, те је њихова реализација пролонгирана за 2019. годину.

У оквиру *СЕЦ 3.7. – Побољшан систем заштите од поплава, земљотреса, пожара и других непогода*, у 2018. години, планирано је смањење број становника и правних лица под ризиком од поплава (домаћинства – 90 и правних лица – 15). У оквиру *П.3.7.1.1. Опремање и обука Градског штаба за ванредне ситуације*, набављена је униформа за све чланове Градског штаба за ванредне ситуације, набављена су два командна возила за потребе Градског штаба за ванредне ситуације, те индустријски рачунар. Вриједност пројекта била је 75.000,00 KM. У оквиру *П.3.7.1.3. Главни пројекат уређења водног режима и корита ријеке Врбас кроз урбано подручје Града Бањалуке*, завршена је пројектна документација у вриједности 500.000,00 KM која је у потпуности реализована екстерним изворима. Значајна је и реализација *П.3.7.2.3. Изградња монтажно-демонтажног објекта намјене магацински простор и центра за обуку за потребе Цивилне*

заштите и ПТВЈ, у оквиру којег је израђена пројектна документација са извршеном ревизијом пројекта и пројекат вањског уређења и прибављања потребних сагласности на пројектну документацију, те започета изградња монтажно-демонтажног објекта. Вриједност пројекта је 538.664,00 КМ. Значајна средства и активност реализована су и у оквиру П 3.7.2.10. *Опремање и обучавање припадника Професионалне територијалне ватрогасне јединице* гдје је за реализацију активности утрошено 787.665,00 КМ. Очекивани секторски исходи реализовани су у складу са планом.

Преглед реализације најзначајних секторских исхода и резултата активности у 2018. години, у сектору заштите животне средине и комуналне инфраструктуре, дат је у следећем табеларном прегледу:

Секторски циљ	Очекивани исходи/резултати у 2018. години	Напомена/Коментар
СЕЦ 3.1.	Израда Акционог плана Бања Лука -Зелени град	Кроз сарадњу са ЕБРД-ом, Бања Лука је међу првим градовима у окружењу која ће добити овај плански документ значајан за унапређење <i>Green City</i> концепта
СЕЦ 3.2.	Унапређен систем прикупљања комуналног отпада у сарадњи са Фондом за заштиту животне средине и ЕЕ РС	Набавка 230 контејнера за рурално и урбано подручје града.
СЕЦ 3.3.	Завршен је пројекат изградње фабрике воде „Црно врело“	Створени услови за снабдијевање водом за 20.000 становника.
СЕЦ 3.3.	Изграђени водоводи на подручју насеља Пежића поље, Пискавица, Чокори, Кадијина вода, Лауш, Чесма и др.	Изградња и реконструкција секундарне водоводне мреже на подручју града.
СЕЦ 3.3.	Изградња колектора у Приштинској улици и секундарне канализационе мреже у Тузланској улици	Изградња и реконструкција канализационе мреже на подручју града.
СЕЦ 3.4.	Постављене нове <i>зелене баријере</i> на подручју града и почетак пројекта „1000 садница за лепшу Бањалуку“	Стварање претпоставки за унапређење квалитета ваздуха на подручју града
СЕЦ 3.4.	Унапређена ЕЕ у објектима предшколских установа - у сарадњи са донаторима и друштвено-одговорним компанијама реконструисани дјечији вртићи у Улици Марка Краљевића бр. 22, Краља Петра II Карађорђевића. бр. 59 и вртић "Бубамара"	Реконструкција објеката јавне намене у циљу смањења финалне потрошње енергије и побољшања општих услова за кориснике
СЕЦ 3.4.	Суфинансирање заједница етажних власника на санацији објеката колективног становања у смислу побољшања ЕЕ	Развој партнерство са приватним сектором у сектору унапређења ЕЕ
СЕЦ 3.5.	Изграђено и реконструисано око 2,3 km саобраћајница на подручју града – Завршен Пут за Пријечане, централна саобраћајница у Чесми и прва фаза Источног транзита	Унапређена саобраћајна инфраструктура на подручју града

СЕЦ 3.5.	Почетак изградње новог моста на локацији некадашњег Зеленог моста	Саобраћајно повезивање Источног и Западног транзита
СЕЦ 3.5..	Реконструисано и модернизовано 9,7 km саобраћајница	Равномјеран развој саобраћане инфраструктуре у урбаном и руралном подручју
СЕЦ 3.5.	Изграђене 3 нове кружне раскрснице на подручју града	Убрзан проток саобраћаја и смањење саобраћајних гужви
СЕЦ 3.6.	Изградња Арборетума	Стварање претпоставки за унапређење заштите флоре, фауне и станишта на подручју града.
СЕЦ 3.6.	Реализоване мале интервенције у простору – стварање у функцију јавних простора и инсталације у Господској улици (постављени кишобрани и покретни дрвореди)	Обогађени урбани садржаји за грађане и туристе.
СЕЦ 3.7.	Израђен главни пројекат уређења водног режима и корита ријеке Врбас кроз урбано подручје града	Активности превентивног дјеловања у случају елементарних непогода.
СЕЦ 3.7.	Изградња монтажано-демонтажног објекта намјене магацински простор и центра за обуку за потребе Цивилне заштите и ПТВЈ	Унапређена оперативност рада специјализованих јединица и тимова цивилне заштите

3.2. Остварени резултати у односу на планиране

У сектору економског развоја, за реализацију у 2018. години, била је планирана реализација 34 пројекта/мјере. Планирана је финансијска реализација пројеката/мјера у износу од 5.488.400,00 КМ (из буџетских средстава 3.461.400,00 КМ и 2.030.000,00 КМ из екстерних извора).

У 2018. години, започета је реализација активности за 33 пројекта/мјере и чија се реализација наставља у наредном периоду па имају статус реализација у току, док је пролонгирана реализација једне мјере (М. 1.1.2.2. Рјешавање имовинско-правних односа на локацијама за инвестирање) у оквиру које нису реализоване планиране активности. Укупна вриједност реализованих пројеката и мјера у економском сектору је 4.348.808,00 КМ. Реализација буџетских средстава за пројекте и мјере реализована је у износу од 3.340.138,00 КМ (око 96%), што представља висок проценат реализације. Реализација средстава из екстерних извора је била на нижем нивоу и износила је 1.008.669,00 КМ (око 50%), на шта је у највећој мјери утицала чињеница да је планирана финансијска реализација пројекта изградње мултифункционалне дворане (око 1.000.000,00 КМ), пролонгирана за наредни период. У оквиру овог сектора, реализовани су значајни пројекти финансијских подстицаја у привреди и пољопривреди, као активности на развоју пословних зона, те унапређења туристичке понуде и туристичких садржаја на подручју града. Очекивани секторски исходи су у оквиру свих секторских циљева углавном реализовани у складу са планом.

Преглед реализације пројеката у оквиру сектора економског развоја дат је у Табели 1, како слиједи:

Табела 1. Преглед реализације пројеката (ЕС)	Број пројеката	Укупно	Из буџета	Из екстерних извора
ПЛАНИРАНО				
А. Укупан број планираних пројеката	34	5.488.400,00	3.461.400,00	2.030.000,00
% структура финансирања од А			63,07%	36,99%
У РЕАЛИЗАЦИЈИ				
Б. Укупан број пројеката чија је реализација у току	33	4.348.808,00	3.340.138,00	1.008.669,00
% пројеката чија је реализација у току (од А)	97,06%	79,24%		
% структура (од А)			96,50%	49,69%
В. Укупан број у потпуности реализованих пројеката	0	-	-	-
% у потпуности реализовани пројекти (од А)	0,00%	0,00%	0	0
% структура (од А)				

Табела 1.

У сектору друштвеног развоја, који обухвата реализацију другог и четвртог стратешког циља развоја, за реализацију у 2018. години, била је планирана реализација 67 пројеката/мјера. Планирана је финансијска реализација од 21.671.000,00 КМ (из буџетских средстава 9.842.500,00 КМ и 11.828.500,00 КМ из екстерних извора).

У 2018. години, започета је реализација активности за 62 пројекта/мјере, чија се реализација наставља у наредном периоду па имају статус реализација у току, док је пролонгирана реализација за укупно 5 пројеката у оквиру којих нису реализоване планиране активности. Укупна вриједност пројеката и мјера у сектору друштвеног развоја је 11.803.715,00 КМ. Реализација буџетских средстава за планиране пројекте и мјере је 7.968.045,45 КМ (81%) што представља висок проценат реализације. Реализација средстава из екстерних извора финансирања била је 3.835.669,95 КМ (32%), што је на нижем нивоу од очекиваног. Кључни разлог због ниже реализације екстерних извора финансирања у овом сектору јесте тај што поједини финансијски значајни пројекти који се реализују у сарадњи са вишим нивоима власти нису реализовани у складу са планираном динамиком, посебно у смислу њихове финансијске реализације, без већег директног утицаја градске администрације. Ради се о пројектима П.4.2.1.5. Успостављање инфраструктурних капацитета за реализацију политике непрофитног социјалног становања града Бања Луке – 3.000.000,00 КМ, П.4.4.2.1. Изградња, реконструкција и опремање отворених и затворених спортских објеката (дворане и спортски терени) – реализација пројекта изградње спортске дворане „Гимназије“ планирана по моделу јавно-приватног партнерства која се одвија знатно споријом динамиком због компликованих законских процедура у области ЈПП, П.4.5.2.1. Постављање видео надзора на јавним мјестима – 400.000,00 КМ који је пролонгиран за реализацију у 2019. години или завршетку реализације пројекта П.4.3.2.1. Ревитализација Културног центра ”Бански двор” (преостало за финансијску реализацију

око 1.700.000,00 KM). И поред скромније реализације екстерних извора финансирања, очекивани секторски исходи реализовани су на задовољавајућем нивоу.

Преглед реализације пројеката у оквиру сектора друштвеног развоја дат је у Табели 2.

Табела 2. Преглед реализације пројеката (ДС)	Број пројеката	Укупно	Из буџета	Из екстерних извора
ПЛАНИРАНО				
А. Укупан број планираних пројеката	67	21.671.000,00	9.842.500,00	11.828.500,00
% структура финансирања од А			45,42%	54,58%
У РЕАЛИЗАЦИЈИ				
Б. Укупан број пројеката чија је реализација у току	62	11.803.715,00	7.968.045,45	3.835.669,95
% пројеката чија је реализација у току (од А)	92,54%	54,47%		
% структура (од А)			80,96%	32,43%
В. Укупан број у потпуности реализованих пројеката	0	-	-	-
% у потпуности реализовани пројекти (од А)	0,00%	0,00%	0	0
% структура (од А)				

Табела 2.

У сектору заштите животне средине и комуналне инфраструктуре, који обухвата реализацију трећег стратешког циља, за реализацију у 2018. години била је планирана реализација 43 пројекта/мјере. Планирана је финансијска реализација од 24.019.002,00 KM (из буџетских средстава 12.119.040,00 KM и 11.899.962,00 KM из екстерних извора).

У 2018. години, започета је реализација активности у оквиру 37 пројеката/мјера, чија се реализација наставља и у наредном периоду, па имају статус реализација у току, док је пролонгирана реализација за укупно 6 пројеката у оквиру којих нису реализоване планиране активности. Укупна вриједност реализованих пројеката и мјера у сектору заштите животне средине и комуналне инфраструктуре је 19.411.728,00 KM. Реализација буџетских средстава за планиране пројекте и мјере је 14.480.025,82 KM (119%), што представља висок проценат реализације. Реализација средстава из екстерних извора финансирања била је 4.931.701,97 KM (41%), што је на нижем нивоу од очекиваног. На нижем нивоу реализације екстерних извора утицало је то што се поједини пројекти реализују нешто споријом динамиком у односу на планирану, али су средства за њихову реализацију извјесна и чине значајан дио укупних капиталних инвестиција на подручју Града. И поред скромније реализације екстерних извора финансирања, очекивани секторски исходи реализовани су на задовољавајућем нивоу и у оквиру овог сектора.

Преглед реализације пројеката у оквиру сектора заштите животне средине и комуналне инфраструктуре дат је у Табели 3, како слиједи:

Табела 3. Преглед реализације пројеката (ЗЖС)	Број пројеката	Укупно	Из буџета	Из екстерних извора
ПЛАНИРАНО				
А. Укупан број планираних пројеката	43	24.019.002,00	12.119.040,00	11.899.962,00
% структура финансирања од А			50,46%	49,54%
У РЕАЛИЗАЦИЈИ				
Б. Укупан број пројеката чија је реализација у току	37	19.411.728,00	14.480.025,82	4.931.701,97
% пројеката чија је реализација у току (од А)	86,05%	80,82%		
% структура (од А)			119,48%	41,44%
В. Укупан број у потпуности реализованих пројеката	0	-	-	-
% у потпуности реализовани пројекти (од А)	0,00%	0,00%	0	0
% структура (од А)				

Табела 3.

Преглед реализације Стратегије развоја према броју пројеката, висини реализованих средстава и врсти извора финансирања за 2018. годину, дат је у Табели 4.

Табела 4. Преглед реализације пројеката из Стратегије развоја за 2018. годину	Број пројеката	Укупно	Из буџета	Из екстерних извора
ПЛАНИРАНО				
А. Укупан број планираних пројеката	144	51.181.402,00	25.422.940,00	25.758.462,00
% структура финансирања од А			49,67%	50,33%
У РЕАЛИЗАЦИЈИ				
Б. Укупан број пројеката чија је реализација у току	132	35.564.250,19	25.788.209,27	9.776.040,92
% пројеката чија је реализација у току (од А)	91,67%	69,49%		
% структура (од А)			101,44%	37,95%
В. Укупан број у потпуности реализованих пројеката	0	-	-	-
% у потпуности реализовани пројекти (од А)	0,00%	0,00%	0	0
% структура (од А)				

Табела 4.

Кад је у питању укупна финансијска реализација Стратегије развоја у 2018. години, вриједност реализованих пројеката и мјера у сва три сектора развоја је **35.564.251,00 КМ**, што представља степен реализације од **69%**.

Са аспекта реализације броја пројеката, у односу на планираних 144 пројекта, у току 2018. године, започета је реализација активности и исти имају статус реализацију у току за **132 пројекта и мјере**, што представља око **92%** реализације. Имајући у виду да се ради о првој години реализације Стратегије развоја, у извјештајном периоду нема у потпуности реализованих, односно завршених пројеката.

Учешће реализације финансијски средстава према секторима развоја у укупној реализацији Стратегије развоја за 2018. годину, дат је у Табели 5., како слиједи:

Табела 5. Планиране и реализоване финансијске вриједности пројеката у 2018. години			
	Планирано (КМ)	Реализовано (КМ)	%
Економски сектор	5.488.400,00	4.348.808,00	79%
Друштвени сектор	21.671.000,00	11.803.715,00	54%
Заштита животне средине и комунална инфраструктура	24.019.002,00	19.411.728,00	81%
УКУПНО:	51.178.402,00	35.564.251,00	69%

Табела 5.

Према врсти извора финансирања, буџетска средства су реализована у већем проценту у односу на планирану вриједност (101%), док су екстерни извори финансирања, реализовани у нижем износу од планираног (40%), што је уобичајно за екстерне изворе финансирања чије планирање као и реализација, није у директној надлежности јединица локалне самоуправе.

Преглед реализације Стратегије развоја према изворима финансирања за 2018. годину, дат је у Табели 6., како слиједи:

Табела 6. Планиране и реализоване вриједности пројеката према изворима финансирања у 2018. години			
	Планирано (КМ)	Реализовано (КМ)	%
Буџетска средства	25.422.940,00	25.788.210,00	101%
Екстерни извори	25.755.462,00	9.776.041,00	40%
УКУПНО:	51.178.402,00	35.564.251,00	69%

Табела 6.

3.3. Вертикална и хоризонтална усклађеност и ниво интегрисаности

На основу приказане реализације пројеката и мјера, видљива је међусобна интегрисаност и повезаност секторских и стратешких циљева, али и међусобна интегрисаност сва три сектора развоја.

Секторски циљеви економског развоја имају значајан утицај на друштвени развој, прије свега, кроз отварање нових радних мјеста и стварање могућности за запошљавање младих, жена и осјетљивог становништва, који спадају у теже запошљиве категорије. Повећан број и количина директних инвестиција, као и јачање МСП креирају нове шансе за запошљавање, образовање и јачање људских ресурса и развој иновативних дјелатности, нарочито у ИТ индустрији што, дугорочно, може имати значајан утицај наостанак младих у Бања Луци и свеукупно смањење миграција становништва.

Развој пољопривреде важан је за развој града, па реализовани пројекти, осим економског оснаживања села путем развоја пољопривреде, у свим секторским циљевима доприносе свеукупном побољшању услова за живот и рад у руралним подручјима – путем доступности интернета, образовних, спортских и културних садржаја, али и очувања животне средине, побољшања квалитета ваздуха, воде, очување биодиверзитета и повећања енергетске ефикасности.

Реализација пројеката који се односе на креирање атрактивних туристичких садржаја у 2018. години, неће допринијети само стварању економске користи, већ значајно доприноси и бољем имиџу Града као потенцијалне престонице културе, у којој се вреднује различитост у сваком погледу и која је мјесто културно-историјске размјене међу народима.

Реализација секторских циљева у оквиру друштвеног развоја, осигурава равномјеран раст и напредак услова за живот, како у граду, тако и у селу. Унапређење образовних, здравствених, културних и спортских садржаја, као и безбједности у граду, утиче на одлуку многих инвеститора да изаберу Бањалуку као пожељну дестинацију за инвестирање, утиче на младе људе из региона да донесу одлуку о студирању на неком од бањалучких факултета и одлучи туриста из региона, Европе и свијета, да изаберу Бања Луку као пожељну туристичку дестинацију који нуди јединствене и богате садржаје.

У оквиру реализованих пројеката и мјера у сва три сектора развоја, у 2018. години, видљив је напредак и сарадња у вези са оснаживањем грађана у циљу њихове веће укључености у развојне процесе у граду, унапређење јавно-приватног дијалога, инклузиван приступ и јачање сектора цивилног друштва, едукација грађана и подизање свијести о значају и предностима савремених технологија и трендова, заштити животне средине, као и сарадња са организацијама цивилног друштва и приватним сектором на реализацији пројеката из свих кључних области, усмјерених ка оснаживању грађана како из урбаних, тако и руралних дијелова града Бања Лука.

4. ИНСТИТУЦИОНАЛНИ КАПАЦИТЕТИ ГРАДСКЕ УПРАВЕ И САРАДЊА СА КЉУЧНИМ АКТЕРИМА

Градска управа града Бања Лука има компетентне људске ресурсе, који су спремни на промјене и прилагођавање савременим трендовима у области развоја градова, како у окружењу, тако и у Европи. Ово показује и чињеница да је један од стратешких циљева Града за наредни десетогодишњи период бити модерна, урбана средина, заснована на *Smart City* концепту или реализација пројеката кандидатуре за Европску престоницу културе 2024 године, те титула Европског града спорта за 2018. годину.

Фокус на развој показује и чињеница да је са доласком актуелног градског руководства, формирано Одјељење за локални економски развој и стратешко планирање, задужено за управљање развојем и координацију ових процеса у оквиру Градске управе. Такође, након више од десет година, у 2017. години, а у сарадњи са Развојним програмом Уједињених нација, покренут је процес израде нове Стратегије развоја за град Бања Лука у складу са Методологијом за интегрисано планирање локалног развоја, чија је примјена велики изазов за велике, и у организационом смислу, комплексне јединице локалне самоуправе. Без обзира на комплексност самог процеса, он је у 2018. години, успјешно окончан.

Као један од најзначајнијих резултата у оквиру процеса израде нове Стратегије развоја у 2018. години, било је формирање Партнерства за развој града Бања Лука које је имало веома активну улогу у процесу планирања и креирања новог стратешког документа. Партнерство за развој града Бања Лука формирано је као партиципативни механизам заједнице у управљању локалним развојем. Партнерство броји преко стотину представника јавног сектора, привреде и сектора цивилног друштва. Основна улога и одговорности Партнерства су: разматрање стратешке оријентације за период стратешког планирања/израде Стратегије, савјетодавна помоћ у реализацији, праћењу и ажурирању Стратегије, те остала питања која Партнерство иницира и делегира на разматрање у циљу подршке развојним процесима. У току 2018. године, Партнерство је одржало три сједнице у оквиру процеса израде Стратегије, при чему је на свакој од сједница био испуњен услов за рад и одлучивање у смислу одзива чланова. Партнерство је током процеса израде Стратегије, разматрало социо-економску и SWOT анализу, стратешку платформу и стратешке циљеве за наредни десетогодишњи период, секторске циљеве, програме, пројекте и мјере, те Нацрт Стратегије, након завршетка јавне расправе која је организована у оквиру овог процеса.

Посједовање BFC SEE сертификата као повољног пословног окружења, доказује да Град Бања Лука води активан јавно-приватни дијалог и сарадњу са привредним сектором, посебно кроз рад Савјета за економска питања и развој чије се препоруке често реализују кроз стратешке пројекте и мјере градске администрације.

У будућем периоду, веома је важно радити на јачању капацитета људских ресурса у области планирања и праћења реализације стратешких пројеката, посебно у контексту примјене нове методологије у планирању и извјештавању.

5. КЉУЧНИ МАКРОЕКОНОМСКИ ПОКАЗАТЕЉИ

Бања Лука, као највећи град Републике Српске и други по величини у Босни и Херцеговини представља политички, административни, финансијски, универзитетски и културни центар Републике Српске. Град Бања Лука налази се у сјеверозападном дијелу Босне и Херцеговине, и у центру западног дијела Републике Српске, те у смислу свог географског положаја, Бања Лука представља регионални центар, и то са три аспекта:

- Природна регија (Крајина) – Бања Лука представља центар и највећи град Крајине као историјско-географске цјелине у западном дијелу Босне и Херцеговине. Ова природна регија је одређена ријекама Уна, Сава и Врбас, те обухвата подручје од Мркоњић Града до Посавине. Бања Луци, у овом смислу, гравитирају и градови: Приједор, Мркоњић Град, Лакташи, Градишка, Котор Барош, Кнежево, Шипово, Челинац, Нови Град, Козарска Дубица.
- Међуентитетски центар – подручје утицаја града Бања Лука и становништва које конвергира овом граду прелази ентитетске границе у Босни и Херцеговини, па поред претходно градова, може се рећи да је Бања Лука регионални центар и за становништво следећих локалних заједница: Бихаћ, Цазин, Бужим, Сански Мост, Кључ, Босански Петровац, Дрвар, Босанско Грахово и др.
- Регионални центар у прекограничном смислу – због повољног географског положаја, Бања Лука је регионални за државе у региону, а посебно за Србију, Хрватску и Словенију.

Према резултатима пописа становништва, домаћинстава и станова у БиХ 2013. године, на подручју града Бање Луке, односно на површини од 1.239 квадратна километра, било је 180.053 становника (М-86.510; Ж-93.543), из чега слиједи да је просјечна густина насељености износила 145,32 становника на квадратни километар. Према истом извору, октобра 2013. године, на подручју града је пописано 65.010 домаћинстава (Ø број чланова домаћинства 2,76) и 87.644 стана. Републички завод за статистику извршио је процјену броја становника за 2017. годину, према којој је на подручју града Бање Луке 183.557 становника, а тиме је и густина насељености у 2017. години на подручју Бање Луке 148,15 становника на квадратни километар (Извор: www.banjaluka.rs.ba).

Кретање важнијих макроекономских показатеља који се односе на Град Бања Луку, представљени су у Табели 7. Преглед макроекономских показатеља садржи доступне статистичке податке за Град Бања Луку у складу са динамиком публиковања статистичких резултата и параметара.

Р.Б.	ОСНОВНИ ИНДИКАТОРИ РАЗВОЈА	Индикатор	Полазно стање						2018			Упоредни подаци 2018		
			2016			2017			Укупно	Мушки	Женски	Укупно	Мушки	Женски
			Укупно	Мушки	Женски	Укупно	Мушки	Женски						
	ИНДЕКС РАЗВИЈЕНОСТИ (РС)	индекс												
	Становништво	Број	182.848	87.634	95.214	183.557	87.920	95.637	184.257	88.226	96.031	1.147.902	560.795	587.107
1	Запослених становника	Број	66.304	34.587	31.717	68.237	35.617	32.620	71.809			266.309	147.106	119.203
		%	36,30	39,47	33,31	37,20	40,51	34,11	39,00			23,20		
2	Незапослених становника	Број	14.192	6.695	7.497	11.378	5.136	6.242	9.156	4.031	5.125	105793		
		%	17,63%	16,22%	19,12%	6,20	12,60%	16,06%	11,31					
3	Бруто домаћи производ / или укупни приходи по глави становника	Износ	9.594.569.000			10.075.733.000						10.593.120.000*		
		по глави	8.289			8.739						9228,24		
4	Инвестиције на територији Града (у стална средства)	Износ	841.302.000			644.288.000						1.612.886.000*		
4,1	Од тога, у нова стална средства (ако су подаци доступни)		805.540.000			606.618.460						1.437.430.000*		
5	Број предузећа/1000 становника	Омјер	45,14			42,49			45,18			27,13		
6	Просјечна нето плата у КМ	Износ	962			958			981			857		
7	Број ученика основних и средњих школа на 1000 становника	Број	141			139			138			113		
8	Број љекара/1000 становника	Омјер	4,65			4,55						2,30		
	ДОПУНСКИ ИНДИКАТОРИ РАЗВОЈА													
9	Број становника прикључен на јавну водоводну мрежу	број	198.000			200.000			200.000					
10	Број становника прикључен на јавну канализациону мрежу	број	110.000			110.800			110.800					
	Удио становништва прикључен на јавну канализациону мрежу	проценат	60,16			60,36			60,36					
11	Укупне количина одложеног отпада	тоне	110.031			116.817			119.406					
12	Број запослених у производним дјелатностима	број	7.752			8.760			7.423			56.436		
13	Просјечна бруто плата у КМ	износ	1.561			1.552						1.358		
14	Укупни приходи у привреди на територији града	износ	6.379.114.475			7.089.913.641								
15	Приходи од пољопривреде	износ	39.649.615			49.019.606								
16	Приходи од туризма	износ	30.084.229			30.985.310								
17	Број становника из катеорије "испод границе сиромаштва"	Број				26.940								
		%				14,68								

Табела 7 .

Иако је тешко тумачити трендове на основу информација за двије године, ипак се може уочити пораст броја запослених на подручју Града, који је у 2017. години био 68.237, док је у 2018. години овај број износи 71.809, што указује на позитиван тренд у области запослености. У складу с тим, смањен је и број незапослених лица са 11.378 у 2017. години на 9.156 у 2018. години. У 2018. години, на подручју града, забиљежен је и раст броја предузећа у граду на 1000 становника, као и раст нето плате, која је и даље изнад просјека у Републици Српској. Иако је у 2017. години забиљежен нешто нижи ниво инвестиција на подручју града, и даље је значајно учешће инвестиција у укупним инвестицијама Републике Српке, што показује да је Град и даље главни центар развоја. Вриједност укупно остварених инвестиција у 2018. години, Републички завод за статистику публикаваће октобра 2019. године.

Индикатори друштеног развоја указују на добру покривеност становништва здравственим услугама и задовољавајући ниво доступност комуналних услуга. У смислу одводње отпадних вода, удио становништа прикључен на јавну канализациону мрежу, незнатно је повећан у 2018. години, што оставља простора за унапређење и даљи инфраструктурни развој у овој области.

Узимајући у обзир да се ради о првој години реализације Стратегије развоја, може се закључити да је направљен искорак у складу са новим стратешким циљевима али је тешко говорити о конкретном утицају на реализацију дефинисаних стратешких индикатора након прве године реализације пројеката и мјера, при чему треба имати у виду да нису ни сви статистички подаци у потпуности обрађени, те да је потребно додатно ревидирати дефинисане индикаторе секторских циљева у смислу што квалитетнијег вредновања Стратегије развоја.

6. ЗАКЉУЧЦИ И ПРЕПОРУКЕ

У 2018. години, реализовани су сљедећи кључни резултати:

- У сектору економског развоја, започета је реализација активности за 33 пројекта/мјере, и чија се реализација наставља у наредном периоду па имају статус реализација у току, док је пролонгирана реализација једне мјере. Укупна вриједност реализованих пројеката и мјера у економском сектору је 4.348.808,00 КМ. Реализација буџетских средстава за пројекте и мјере реализована је у износу од 3.340.138,00 КМ (око 96%), што представља висок проценат реализације. Реализација средстава из екстерних извора је била на nižем нивоу од планираног и износила је 1.008.669,00 КМ (око 50%);
- У сектору друштвеног развоја, започета је реализација активности за 62 пројекта/мјере и чија се реализација наставља у наредном периоду па имају статус реализација у току, док је пролонгирана реализација за укупно 5 пројеката у оквиру којих нису реализоване планиране активности. Укупна вриједност пројеката и мјера у сектору друштвеног развоја је 11.803.715,00 КМ. Реализација буџетских средстава за планиране пројекте и мјере је 7.968.045,45 (81%) што представља висок проценат реализације. Реализација средстава из екстерних извора финансирања била је 3.835.669,95 КМ (32%), што је на nižем нивоу од планираног;
- У сектору заштите животне средине и комуналне инфраструктуре, у 2018. години, започета је реализација активности за 37 пројекта/мјере и чија се реализација наставља и у наредном периоду па имају статус реализација у току, док је пролонгирана реализација за укупно 6 пројеката у оквиру којих нису реализоване планиране активности. Укупна вриједност реализованих пројеката и мјера у сектору заштите животне средине и комуналне инфраструктуре је 19.411.728,00 КМ. Реализација буџетских средстава за планиране пројекте и мјере је 14.480.025,82 КМ (119%) што представља висок проценат реализације. Реализација средстава из екстерних извора финансирања била је 4.931.701,97 КМ (41%);
- У свим секторима интегрисаног развоја реализоване су или започете планиране активности у оквиру кључних пројеката и мјера, посебно у области инфраструктурног развоја и развоја друштвених дјелатности.
- Постигнут је значајан напредак у области сарадње са сектором цивилног друштва и социјане инклузије грађана.

Кад је у питању укупна реализација Стратегије развоја у 2018. години, у смислу финансијске реализације, вриједност реализованих пројеката и мјера у сва три сектора развоја је **35.564.251,00 КМ**, што представља степен реализације од **69%**.

Приликом евалуације годишњих исхода и резултата активности које су реализоване у оквиру стратешких пројеката и мјера, важно је узети у обзир да је 2018. година била прва година по којој је вршено планирање стратешких пројеката према новој методологији. Самим тим, током процеса израде Стратегије развоја, било је додатних могућности за унапређење секторских циљева, структуре програма, као дефинисања пројеката и мјера.

Важно је имати у виду да је процес интегрисаног стратешког планирања према МиПРО методологији изузетно захтјеван и комплексан за примјену у већим јединицама локалне

самоуправе попут Града Бања Лука, које имају значајан обим пројеката и мјера, износ буџетских средстава, као и способност екстерног финансирања пројеката, па је самим тим, и процес финансијског планирања који прати стратешко планирање, веома захтјеван. Посебан изазов представља мјерење и вредновање остварених резултата у складу са дефинисаним индикаторима на нивоу секторских циљева, као и утврђивање прецизних показатеља за полазну основу ради будуће евалуације.

Узимајући у обзир наведено, могуће је дефинисати следеће закључке и препоруке:

- Процес планирања за 2018. годину је реализован у току процеса израде Стратегије развоја, те је долазило до прилагођавања степена реализације пројеката и мјера већ усвојеној структури буџета;
- Значајан ниво екстерних средстава који је реализован за развојне пројекте указује на искорак у сарадњи са вишим нивоима власти и другим кључним актерима у области развоја. Међутим, динамика реализације ових пројеката одвијала се нешто спорије у односу на планирану;
- Кроз процес израде документа, дефинисање квалитетних индикатора за праћење напретка и вредновање Стратегије развоја било је велики изазов за носиоце имплементације пројеката, што је утицало да се већ након прве године реализације може уочити потреба за ажурирањем секторских индикатора и исхода, што се и препоручује;
- Како се ради о примјени нове методологије у планирању, кључно је било савладати почетну фазу у самом процесу која је релативно успјешно окончана без екстерне помоћи службеницима задуженим за послове планирања и праћења реализације код носилаца имплементације. Увођење МиПРО методологије у процесе планирања развоја Града Бања Лука представља само по себи значајан искорак;
- Препоручује се праћење реализације пројеката и мјера из Стратегије развоја на полугодишњем нивоу од стране Одбора за праћење провођења Стратегије развоја града Бања Лука у периоду 2018-2027. година у циљу активнијег праћења динамике реализације Стратегије развоја;
- Препоручује се и даље радити на јачању капацитета људских ресурса у области планирања и праћења реализације стратешких пројеката, посебно у контексту примјене нове методологије у планирању и извјештавању;
- Узимајући у обзир наведено, степен реализације Стратегије развоја од 69% у 2018. години, може се оцијенити као веома добар.

ОБРАЂИВАЧ:

Одјељење за локални економски развој
и стратешко планирање

В.Д. НАЧЕЛНИК

Срђан Мијатовић, дипл. економиста

ПРЕДЛАГАЧ:

ГРАДОНАЧЕЛНИК

Мр Игор Радојичић